

فهرست

دین و زندگی - دهم

۷

- ۸ درس اول = هدف زندگی
- ۲۲ درس دوم = پرواز
- ۳۵ درس سوم = خود حقیقی
- ۴۲ درس چهارم = پنجره‌ای به روشنایی
- ۵۳ آزمون درس‌های ۱ تا ۴ = QR-code
- ۵۴ درس پنجم = آینده روشن
- ۷۰ درس ششم = منزلگاه بعد
- ۸۱ درس هفتم = واقعه بزرگ
- ۹۲ آزمون درس‌های ۵ تا ۷ = QR-code
- ۹۳ درس هشتم = فرجام کار
- ۱۰۵ درس نهم = آهنگ سفر
- ۱۱۷ درس دهم = اعتماد بر او
- ۱۲۶ درس یازدهم = دوستی با خدا
- ۱۳۷ آزمون درس‌های ۸ تا ۱۱ = QR-code
- ۱۳۸ درس دوازدهم = یاری از نماز و روزه
- ۱۵۲ درس سیزدهم = فضیلت آراستگی
- ۱۶۱ درس چهاردهم = زیبایی پوشیدگی
- ۱۶۹ آزمون درس‌های ۱۲ تا ۱۴ = QR-code
- ۱۶۹ آزمون جامع پایه دهم = QR-code

دین و زندگی - یازدهم

۱۷۱

- ۱۷۳ درس اول = هدایت الهی
- ۱۸۹ درس دوم = تداوم هدایت
- ۲۰۰ درس سوم = آخرین پیامبر
- ۲۱۰ درس چهارم = معجزه جاویدان
- ۲۲۲ آزمون درس‌های ۱ تا ۴ = QR-code
- ۲۲۳ درس پنجم = مسئولیت‌های پیامبر (ص)
- ۲۳۹ درس ششم = پیشوای اسوه
- ۲۵۰ درس هفتم = امامت، تداوم رسالت
- ۲۶۹ درس هشتم = جان و جانشین پیامبر (ص)
- ۲۷۹ آزمون درس‌های ۵ تا ۸ = QR-code
- ۲۸۰ درس نهم = وضعیت فرهنگی ...
- ۲۹۲ درس دهم = احیای ارزش‌های راستین
- ۳۰۳ درس یازدهم = جهاد در راستای ولایت ...

- ۳۱۵ درس دوازدهم = عصر غیبت امام زمان (عج)
- ۳۲۳ درس سیزدهم = در انتظار ظهور
- ۳۳۶ آزمون درس‌های ۹ تا ۱۳ = QR-code
- ۳۴۰ درس چهاردهم = مرجعیت و ولایت فقیه
- ۳۵۱ درس پانزدهم = رهبری و مردم
- ۳۶۲ درس شانزدهم = عزت نفس
- ۳۷۵ درس هفدهم = زمینه‌های پیوند
- ۳۸۶ درس هجدهم = پیوند مقدس
- ۳۹۲ آزمون درس‌های ۱۴ تا ۱۸ = QR-code
- ۳۹۲ آزمون جامع پایه یازدهم = QR-code

دین و زندگی - دوازدهم

۳۹۳

- ۳۹۵ درس اول = هستی بخش
- ۴۱۳ درس دوم = یگانه بی همتا
- ۴۲۹ درس سوم = توحید و سبک زندگی
- ۴۴۲ آزمون درس‌های ۱ تا ۳ = QR-code
- ۴۴۴ درس چهارم = فقط برای تو
- ۴۶۲ درس پنجم = قدرت پرواز
- ۴۷۸ درس ششم = سنت‌های خداوند در زندگی
- ۴۹۵ آزمون درس‌های ۴ تا ۶ = QR-code
- ۴۹۷ درس هفتم = در گرو کار خویش
- ۵۰۸ درس هشتم = بازگشت
- ۵۲۲ درس نهم = احکام الهی در زندگی امروز
- ۵۳۶ آزمون درس‌های ۷ تا ۹ = QR-code
- ۵۳۷ درس دهم = پایه‌های استوار
- ۵۵۲ درس یازدهم = عصر شکوفایی
- ۵۶۳ درس دوازدهم = نگاهی به تمدن جدید
- ۵۷۲ درس سیزدهم = مسئولیت بزرگ ما
- ۵۸۴ آزمون درس‌های ۱۰ تا ۱۳ = QR-code
- ۵۸۴ آزمون جامع پایه دوازدهم = QR-code
- ۵۸۴ آزمون جامع سه کتاب = QR-code

- ۵۸۵ کنکورهای ۱۴۰۰
- ۵۹۳ پاسخنامه کلیدی

اندیشه مانند بذری است که در **ذهن** جوانه می‌زند، در **دل و قلب** ریشه می‌دواند و برگ و بار آن به صورت **اعمال** ظاهر می‌شوند.

اندیشه (علت)

بهار **جوانی** را پَرطراوت و زیبا می‌سازد

استعدادها را **شکوفای** می‌کند

امید به آینده‌ای **ریباتر** را نوید می‌بخشد. (معلول)

علاوه بر آن می‌تواند **برترین عبادت‌ها** باشد که البته دو شرط لازمه آن است:

۱ به صورت دائمی باشد.

۲ درباره خداوند و قدرتش باشد.

این بخش از کتاب (بخش تفکر و اندیشه شامل درس‌های ۱ تا ۶) به همین عبادت پرداخته است: **اندیشه درباره خدا**

موضوع اصلی: اندیشه، برترین عبادت‌ها

حدیث / پیامبر ﷺ

«أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَفِي قُدْرَتِهِ»

ترجمه: برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.

پیام‌ها: ۱ اندیشیدن سبب ادراک بیشتر و بهتر قدرت خداوند و آثارش می‌شود، سپس انسان را به فهم کامل‌تر عجز و نیاز خود کشانده و به سوی بتدگی بیشتر معبود ترغیب می‌کند.

۲ تفکر مهم است، اما تداوم و استمرار آن مهم‌تر است، زیرا موجب افزایش ایمان می‌شود و برترین نوع عبادت است.

۳ در بین موضوعات نامحدود و بسیار متنوع بهتر است بیشتر درباره خداوند و قدرت او بیندیشیم.

۴ منظور از تفکر در خداوند در این حدیث، تفکر و اندیشه در صفات الهی می‌باشد، نه تفکر در ذات و حقیقت و چیستی او.

ارتباطات: مرتبط با حدیث پیامبر ﷺ: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»

تفکر و اندیشیدن یکی از سرمایه‌های انسان در مسیر رشد و کمال است.

مرتبط با سخن امام کاظم علیه السلام: «أَنَّ كَمَا فِي عَقْلِ الْعَبْدِ مِنْ عِلْمِ اللَّهِ كَمَا فِي عَقْلِ رَبِّهِ»
آخرت بالاتر است.

(پایه ۱۵ درس ۲)

(پایه ۱۱ درس ۱)

(پایه ۱۲ درس ۱۵)

یکی از معیارهای تمدن متعالی اسلام، عقل‌گرایی و علم‌آموزی و مقابله با جهل و خرافات است.

پایه دوازدهم درس اول

هستی بخش

مشاوره: انسان، خواه ناخواه در پدید آمدن و استمرار زندگی خود نیازمند خداوند است. خداوندی که به دلیل محدودیت‌های ذاتی خود، نمی‌توانیم او را آنچنان که هست درک کنیم. در این درس به‌طور کامل با این مفاهیم آشنا می‌شویم و این کار را با امداد گرفتن از ۳ آیه قرآن، ۴ حدیث و ۶ شعر زیبا پی می‌گیریم. در کنکور سال‌های پیش از این درس ۳۴ تست آمده است.

درس در یک نگاه

تفکر و اهمیت آن

تشبیه اندیشه به بذری که در ذهن انسان جوانه می‌زند و در دل و قلب ریشه می‌دواند.

پیامبر ﷺ: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَفِي قُدْرَتِهِ»

مراتب (انواع) نیارمندی جهان به خدا

۱ نیارمندی جهان به خدا در پیدایش

مقدمه اول: انسان و موجودات جهان پدیده‌هایی هستند که در به‌وجود آمدن به خودشان متکی نیستند.

مقدمه دوم: هر پدیده‌ای که وجودش از خودش نباشد، برای موجود شدن نیازمند به دیگری است که خودش پدیده نباشد.

استدلال: ذات نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش

خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب‌دهی

نتیجه: ما و همه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود به **آفریننده‌ای** نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد. این وجود برتر و متعالی خداست.

باطل دانستن «تسلسل علل» به دلیل عدم امکان وقوع

۲ نیارمندی جهان به خدا در بقا

اگر خداوند نباشد، امکان هستی و بقا برای هیچ مخلوقی فراهم نیست.

رابطه خداوند با مخلوقات تا حدی مانند رابطه **مولد برق با جریان برق** است، نه مانند رابطه معمار با ساختمان و یا ساعت با ساعت‌ساز؛ چرا که معمار و ساعت‌ساز **علت اصلی** ساختمان و ساعت نیستند، بلکه وظیفه آن‌ها فقط **جابه‌جایی اجزا** و قرار دادن آن‌ها در جای خود بوده است.

ما چو ناییم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست

ما همه شیران ولی شیر علم / حمله‌مان از باد باشد دم‌به‌دم

آیات نیارمندی جهان به خداوند نیارمندی در پیدایش و بقا: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

نیارمندی در بقا: «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»

آگاهی، سرچشمه بندگی هر چه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس می‌کند و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند. پیامبر ﷺ با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند: «اللَّهُمَّ لَا تَجْلِسْ إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»

خداوند، نور هستی

«اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

امام علی (ع): «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ»

تمام موجودات، «وجود» خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار می‌شوند و پا به عرصه هستی می‌گذارند.

پس تنها وجود حقیقی، خداست و هر یک از موجودات در حد خودشان تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی هستند.

هر مخلوق، **آیه‌ای از آیات** (نشانه‌ای از نشانه‌های) الهی است **نه نوری از انوار الهی**

دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید

به هر جا بتگرم کوه و در و دشت / نشان از قامت رعنا تو بینم

لازمه اینکه انسان بتواند در ورای هر چیزی خدا را ببیند، **پاکی و صفای قلب** است که این امر برای **جوانان و نوجوانان** قابل دسترس‌تر است.

ناتوانی در شناخت ذات و چیستی خداوند

موضوعاتی که ما می‌خواهیم درباره آن‌ها شناخت پیدا کنیم

۱ امور محدود و در محدوده شناخت ما، مانند گیاهان، حیوانات، ستارگان و کهکشان‌ها و حتی کهکشان‌های بسیار دور

۲ امور نامحدود و خارج از گنجایش ذهن انسان، مانند **ذات و چیستی** خداوند

لازمه شناخت هر چیزی **احاطه و دسترسی** به آن است، پس انسان نمی‌تواند با ذهن محدود خود، ذات نامحدود خداوند را بشناسد.

پیامبر اکرم ﷺ: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»

عدم امکان رؤیت خداوند با چشم مادی

«لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ»

«به بینندگان آفریننده را / نبینی مرنجان دو بیننده راه»

مقدمه

- آیا تاکنون برایتان پیش آمده است که در فضایی آرام نشسته و به دور از هیجان و هیاهوی زندگی دربارهٔ این جهان پرجنب‌وجوش تفکر کرده باشید؟
- تفکر دربارهٔ جهان دوردست، یعنی آسمان بی‌کران با کهکشان‌ها، منظومه‌ها، خورشید و سیارگان: تفکر دربارهٔ همین جهان نزدیک، یعنی زمین با جنگل‌ها، دریاها، بیابان‌ها، جانوران و گیاهان زیبایش.
- آیا هرگز دربارهٔ آغاز و پایان این هستی پهناور فکر کرده‌اید؟
- به‌راستی این میلیاردها کهکشان، ستاره و سیاره، با میلیاردها موجود متنوع از کجا آمده‌اند؟ موجودات جهان، هستی خود را وامدار چه کسی هستند؟!

نیازمندی جهان به خدا در پیدایش

- هر کدام از ما، بر اساس فطرت خویش (علت)، خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم (معلول).
- به‌روشنی می‌دانیم در جهانی زندگی می‌کنیم که آفریننده‌ای حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می‌کند و به موجودات و مخلوقات مدد می‌رساند.

(پایه ۱۰ درس ۲)

(پایه ۱۲ درس ۳)

(پایه ۱۲ درس ۶)

- نکته ترکیبی:** ۱. خداشناسی فطری و گرایش ذاتی به او یکی از سرمایه‌های انسان است.
- ۲. هدایت و پشتیبانی از شئون ربوبیت الهی است.
- ۳. مدد رساندن به انسان، حاکی از سنت امداد است.

- با وجود این شناخت اولیه (فطری و درونی)، قرآن کریم ما را به **معرفت عمیق‌تر** دربارهٔ خداوند فرامی‌خواند (شناخت عقلی) و راه‌های گوناگونی را برای **درک وجود او** (هستی او) و نیز شناخت **صفات و افعال** او به ما نشان می‌دهد.
- یکی از این راه‌ها (برای درک وجود خدا و شناخت صفات و افعال او)، **تفکر دربارهٔ نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده** است.
- بیان این راه به شرح زیر است:

مقدمه اول

- اگر به خود نظر کنیم، خود را **پدیده‌ای** می‌یابیم که **وجود و هستی‌مان** از خودمان نیست.
- در اشیای پیرامون نیز که بیندیشیم، آن‌ها را همین‌گونه می‌بینیم: حیوانات، گیاهان، جمادات، زمین، ستاره‌ها و کهکشان‌ها، همه را پدیده‌هایی می‌یابیم که **وجودشان از خودشان نبوده و نیست.**

مقدمه دوم

- پدیده‌ها، که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که ۱. خودش پدیده نباشد ۲. وجودش از خودش باشد: همان‌طور که چیزهایی که شیرین نیستند، برای شیرین شدن نیازمند به چیزی هستند که خودش شیرین باشد.
- عبدالرحمان جامی این معنا را در دو بیت چنین بیان می‌کند:

شعر / عبدالرحمان جامی

موضوع اصلی: نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش

ذاتِ نایافته از هستی، بخش چون تواند که بود هستی‌بخش
خشک ابری که بود ز آب تهی ناید از وی صفت آب‌دهی

- پیام‌ها:** ۱. بیت اول: زمانی که پدیده‌ای از هستی بهره و سهمی ندارد، یعنی وجودش از خودش نیست، چگونه می‌تواند هستی‌بخش و ایجادکننده باشد؟ پس نتیجه می‌گیریم که به آفریننده‌ای بی‌نیاز نیازمند است. ۲. بیت دوم: همان معنای بیت اول است که به صورت تمثیلی می‌گوید یک پدیده مانند ابر خشکی است که آب ندارد و در نتیجه نمی‌تواند آب‌دهی و باران داشته باشد، یعنی نمی‌تواند پدیدآورنده باشد. ۳. این ابیات بیانگر مقدمه دوم یعنی نیازمندی موجودات و پدیده‌ها به خدا در پیدایش است. ۴. یک موجود فقط در صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد. ۵. چیزی که ذاتاً موجود باشد، دیگر پدیده نیست و نیاز به پدیدآورنده نخواهد داشت: همواره بوده است و همواره خواهد بود.
- ارتباطات:** هر دو بیت با آیه **«يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»** مرتبط است و هر دو به نیازمندی ذاتی پدیده‌های جهان به پدیدآورنده اشاره دارد.
- «هستی‌بخشی» بیانگر «توحید در خالقیت» و هم‌مفهوم با آیه **«قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ»** است.

- آری در آفرینش نیز، یک موجود فقط در صورتی در **وجود خود** نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد (قائم بالذات). در این صورت، چنین چیزی (که ذاتاً موجود است) دیگر **پدیده** نیست و نیاز به **پدیدآورنده** نخواهد داشت: همواره بوده است و همواره خواهد بود.

نتیجه‌گیری

- با توجه به دو مقدمه ذکر شده می‌توانیم نتیجه بگیریم که ما و همه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود، به **آفریننده‌ای** نیازمندیم که خودش **پدیده نباشد و سرچشمه هستی** باشد.
- این موجود برتر و متعالی «خدا» نامیده می‌شود.

تفکر در متن: توضیحات صفحه قبل را به صورت یک استدلال، به‌طور خلاصه بنویسید.

- مقدمه اول: ما و این جهان پدیده هستیم یعنی وجودمان از خودمان نیست و هستی‌مان از خودمان سرچشمه نمی‌گیرد.
- مقدمه دوم: موجوداتی که وجودشان از خودشان نیست (پدیده‌ها)، در موجود شدن خود نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد.
- نتیجه: ما و همه پدیده‌های جهان در پدید آمدن و هست شدن خود، نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستیم که وجودش از خودش و عین ذاتش باشد.

پاسخ به یک پرسش

چرا موجودات این جهان باید به آفریننده نیاز داشته باشند اما خود آفریننده به خالق نیاز نداشته باشد؟

پاسخ: اگر با دقت بیشتر استدلال بیان شده در صفحه قبل را مرور کنیم، متوجه می‌شویم که جایی برای طرح این سؤال باقی نمی‌ماند. آن استدلال نمی‌گوید که «هر موجودی، به آفریننده نیاز دارد. بلی، اگر کسی این را بگوید، باید نتیجه بگیرد که خدا هم به آفریننده نیازمند است. نتیجه چنین حرفی این است که هیچ چیزی وجود پیدا نکند، زیرا هر موجودی را که ما فرض کنیم، باید قبل از آن موجودی باشد تا آن را پدید آورد و این سلسله تا بی‌نهایت پیش خواهد رفت و هیچ‌گاه، هیچ موجودی پدید نخواهد آمد.

مثال: در ساختار ساعت، ممکن است ده‌ها چرخ‌دنده وجود داشته باشد که هر یک باعث حرکت دیگری می‌شود. چرخ‌دنده اول، چرخ‌دنده دوم را می‌چرخاند و چرخ‌دنده دوم، چرخ‌دنده سوم را و... اگر به حرکت این چرخ‌دنده‌ها دقت کنید متوجه خواهید شد که موتور درون ساعت علت اصلی حرکت این چرخ‌دنده‌هاست که آن موتور برای حرکت خودش، نیاز به هیچ چرخ‌دنده‌ای ندارد. حال فرض کنید تعداد این چرخ‌دنده‌ها بی‌نهایت است و همگی در حال چرخیدن هستند. آیا امکان دارد که زنجیره این چرخ‌دنده‌ها به هیچ موتوری که حرکت‌دهنده چرخ‌دنده‌ها باشد، نرسد؟ چنین چیزی غیرممکن است؛ یعنی امکان ندارد که بی‌نهایت چرخ‌دنده در حال چرخیدن باشند ولی هیچ محرک (موتور) مستقل و بی‌نیازی سبب ایجاد حرکت در آن‌ها نباشد. این همان مفهوم «تسلسل علت‌ها» است.

یعنی اینکه سلسله علت و معلول‌ها تا بی‌نهایت ادامه یابد و به علتی نخستین ختم نشود و این مطلب از نظر عقلی محال است. با توجه به این نکته، عقل انسان نمی‌گوید که هر موجودی به آفریننده نیاز دارد، همان‌طور که نمی‌گوید تمام چیزهای شیرین، حتی شکر و قند، نیازمند به یک شیرین‌کننده هستند، بلکه ذهن ما اگر موجودی را ببیند که قبلاً نبوده و بعد پدید آمده در اینجا می‌گوید «پدیده، نمی‌تواند خودبه‌خود پدید آید و حتماً آفریننده‌ای آن را پدید آورده است. همان‌طور که ذهن ما نمی‌پذیرد که یک پدیده بدون پدیدآورنده باشد همان‌طور هم، برعکس، ذهن ما نمی‌پذیرد وجودی که ذاتاً موجود است نیازی به پدیدآورنده داشته باشد.

نیازمندی جهان به خدا در بقا

شما حتماً نام مسجد گوهرشاد را که در جوار حرم مطهر امام رضا علیه السلام است، شنیده‌اید. شاید بارها آن را دیده و در آن نماز خوانده‌اید.

این مسجد یکی از شاهکارهای هنر ایرانی بازمانده از دوره تیموریان است و جاذبه زیادی برای گردشگران و زائران دارد. این مسجد باشکوه همچنان باقی است، (بدون ارتباط با سازندگان آن) اما از معمار، بتا و کارگرانی که آن را با عشق و هنر بنا کرده‌اند خبری نیست. آیا رابطه جهان با خدا نیز مانند رابطه بتا با مسجد است؟

اگر اندکی دقت کنیم، درمی‌یابیم که یک تفاوت بنیادین میان این دو رابطه وجود دارد.

مسجد گوهرشاد از مصالح ساختمانی مانند خاک، سنگ، چوب، کاشی و... تشکیل شده که هیچ‌کدام از آن‌ها را بتا به وجود نیاورده است. هر یک از این مصالح نیز خواصی دارند که بتا آن را ایجاد نکرده است. بتا نه چسبندگی گچ را ایجاد می‌کند و نه سختی و استحکام سنگ را؛ به عبارت دیگر بتا نه اجزای ساختمان را پدید آورده و نه خواص آن اجزا را.

کار بتا فقط جابه‌جا کردن مواد و چینش آن‌هاست؛ (بتا ناظم اجزاست نه خالق اجزا و خواص آن‌ها)

اما خداوند، خالق سنگ، گچ و چوب و خواص آن‌ها و حتی خالق خود بتاست. (علت)

بر این اساس، وجود بتا و نیز وجود مصالح و خواص آن‌ها، همه وابسته به خداست (علت) و خداوند هر لحظه اراده کند، آن‌ها از بین می‌روند و ساختمان متلاشی می‌گردد. (معلول)

به همین دلیل، جهان همواره و در هر «آن» به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ‌گاه قطع یا کم نمی‌شود. (نیازمندی در بقا، توحید در ربوبیت)

به‌عنوان مثال می‌توان گفت که رابطه خداوند با جهان، تا حدی شبیه رابطه مولد برق با جریان برق است (نیازمندی در پیدایش و بقا): همین که مولد متوقف شود جریان برق هم قطع می‌شود و لامپ‌های متصل به آن نیز خاموش می‌شوند.

بنابراین، مسجد با ساخته شدن، از بتا بی‌نیاز می‌شود، اما موجودات چنین نیستند و پس از پیدایش نیز همچنان مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند (علت) از این‌رو دائماً با زبان حال، به پیشگاه الهی عرض نیاز می‌کنند. (معلول)

زبان حال موجودات را مولوی این‌گونه بیان می‌کند:

نکته ترکیبی: بتا در ساختمان، یکی از علل عرضی در کنار سایر علت‌هاست، ولی نقش خداوند در علل طولی مطرح می‌شود.

(پایه ۱۲ درس ۵)

وابستگی موجودات در وجود و هستی به خداوند، مظهری از قضای الهی و وابستگی آن‌ها در خواص، مظهری از تقدیر است.

شعر / مولوی

موضوع اصلی: نیازمندی مخلوقات به خداوند در پیدایش و بقا

ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست
تا که ما باشیم با تو در میان
تو وجود مطلق، فانی نما
حمله‌مان از باد باشد در پی‌دهم

ما چو ناییم و نوا در ما ز توست
ما که باشیم ای تو ما را جان‌جان
ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما
ما همه شیران ولی شیر غلم

پیام‌ها: ۱ بیت اول: موجودات جهان را ابتدا به نی تشبیه کرده که صدای آن‌ها از خداست و سپس به کوهی تشبیه کرده که صدای متعکس شده از آن کوه از خداست؛ یعنی همه موجودات در هر «آن» به خداوند نیازمندند و این نیاز هیچ‌گاه قطع و یا کم نمی‌شود. ۲ بیت دوم: ای که جان و روح و هستی ما از تو و به دست توست، با وجود تو، ما چگونه می‌توانیم ادعای هستی و وجود داشته باشیم که با وجود و حضور تو بخواییم ابراز وجود کنیم و خود را نشان دهیم؟ ۳ بیت سوم: ما خودمان و تمام هستی‌هایی که داریم در واقع غم و نیست هستیم (پدیده بودن مخلوقات) و تنها هستی مطلق و بدون قید و شرط تو هستی (قائم به ذات بودن خداوند) ۴ بیت چهارم: موجودات را به شیرهای غلم (پرچم‌هایی که بر روی آن، شیر تصویر شده است) و خداوند را به باد تشبیه کرده که اگر تکائی می‌خورند و کاری انجام می‌دهند، از خداست. (مانند اگر حرکتی داریم و کاری انجام می‌دهیم همه در اثر وجود خداست.)

ارتباطات: بیت اول: مرتبط با آیه **﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ • يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ﴾** می باشد. بیت سوم: به پدیده بودن مخلوقات و قائم به ذات بودن خداوند اشاره دارد و با آیه **﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴾** مرتبط است و همچنین مرتبط با آیه **﴿ اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾** می باشد.

عبارت های «صدا در ما...» و «حمله مان از باد...» نیازمندی موجودات در افعال خود به خداوند و بیانگر توحید در ربوبیت است.

وابستگی جهان به خداوند در بقا، بیانگر توحید در ربوبیت است.

(پایه ۱۲ درس ۲)
(پایه ۱۲ درس ۲)

تدبیر در قرآن: در آیات زیر تدبیر کنید و به سوالات پاسخ دهید.

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ • يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ﴾

۱ فکر می کنید چرا موجودات پیوسته از خداوند درخواست دارند؟

پاسخ چون همه موجودات برای لحظه لحظه وجود خود محتاج و نیازمند خدا هستند و اگر خداوند لحظه ای آنان را به حال خود واگذارد، همه نیست و نابود می شوند. مانند منبع نوری که اگر یک لحظه نورافشائی نکند پرتوهای نور از بین خواهند رفت.

۲ نیاز انسان به خدا شامل چه چیزهایی می شود؟

پاسخ انسان هر چه دارد از خدا دارد و تمام داشته هایش از خداست. بالاترین داشته انسان همان نعمت وجود است که خداوند به او عطا کرده است. از این رو انسان در هستی خود به خدا نیازمند است و این نیاز همواره و در هر آن است و هیچ گاه قطع یا کم نمی شود. سایر داشته های انسان که همه برآمده از نعمت وجود است نیز همه نیازمند و وابسته به لطف خداست و اگر خدا هر لحظه اراده کند می تواند آن را از انسان بگیرد، بنابراین انسان سر تا پا نیازمند خداوند است.

۳ چرا خداوند هر لحظه دست اندر کار امری است؟

پاسخ نیازهای دائمی موجودات، لطف و فیض دائمی را طلب می کند، خداوند هر لحظه دارای فیضی جدید و مستمر برای آفریده هاست. چنین نیست که خداوند، عالم را آفریده و آن را به حال خود رها کرده باشد، بلکه همواره امور هستی را تدبیر و اداره می کند؛ بنابراین او هر لحظه دست اندر کار امری است.

آیه / (سوره فاطر، آیه ۱۵)

موضوع اصلی: نیازمندی مخلوقات به خداوند

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴾

ترجمه: ای مردم، شما به خداوند نیازمند هستید و خداست که [تنها] بی نیاز ستوده است.

پیامها: **﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ ﴾** ۱ مخاطب آیه تمامی مردم هستند، اما در اینجا مردم به عنوان مصداقی از مخلوقات خداوند مدنظر هستند.

﴿ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ ﴾ ۲ هنگامی که انسان با تمام کمالات خویش برای نمایش فقر و نیازمندی در درگاه خداوند، مخاطب قرار می گیرد، به این نتیجه می رسیم که سایر موجودات که قطعاً مراتب پایین تری از کمالات را دارند، فقر و نیازمندیشان به خداوند بیشتر است. پس این آیه در مورد فقر ذاتی همه موجودات است نه فقط انسان ها ۳ نیاز ذاتی مخلوقات به خداوند هم در پیدایش و هم در بقا و همچنین در تمام افعال و کارها به خداوند است. ۴ فقر انسان در برابر خداوند مطلق است و هیچ گاه کم نمی شود. ۵ همه مخلوقات از جمله انسان به خداوند نیازمند هستند. **﴿ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴾** ۶ فقط خداوند بی نیاز مطلق است و در هیچ مرحله ای از هستی اش به دیگری نیاز ندارد. به همین دلیل، هیچ کس نمی تواند وجود او را بگیرد. ۷ بیانگر مورد ستایش بودن خداوند در عین بی نیازی است. ۸ حصر و متحصر نمودن صفت بی نیازی برای خداوند، یعنی جز او هیچ بی نیازی در جهان یافت نمی شود. ۹ عبارت **﴿ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴾** نقش علت برای تحقق معلول **﴿ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ ﴾** دارد.

ارتباطات: عبارت **﴿ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ ﴾** با بیت «ذات نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش» و فرموده پیامبر اکرم **﴿ اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا ﴾** مرتبط است.

(پایه ۱۲ درس ۲)

عبارت **﴿ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ ﴾** با آیه شریفه **﴿ اللَّهُ الضَّمَدُ ﴾** مرتبط است.

(پایه ۱۲ درس ۲)

فهمیدن عبارت **﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ ﴾** ما را به مفهوم آیه **﴿ إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ ﴾** راهنمایی می کند.

آیه / (سوره الرحمن، آیه ۲۹)

موضوع اصلی: عرض نیاز دائمی موجودات به خدا و وابستگی آن ها به خدا در بقا

﴿ يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ﴾

ترجمه: هر آنچه در آسمان ها و زمین است، پیوسته از او درخواست می کند، او همواره دست اندر کار امری است.

پیامها: **﴿ يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾** ۱ درخواست «نیاز» دائمی و همیشگی همه مخلوقات از خداوند ۲ وجود آگاهی و شعور و ادراک پنهان و مخفی در موجودات غیر از انسان ۳ موجودات، مانند یک سازه (مانند مسجد) نیستند که پس از ساخت، از وجود بتا بی نیاز شوند، بلکه آن ها پس از پیدایش نیز همچنان، مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند.

﴿ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ﴾ ۴ کارهای الهی تقلیدی نیست، بلکه ابتکاری و نوآورانه است. ۵ نیاز دائمی موجودات، لطف دائمی خدا را طلب می کند.

۶ خداوند همواره امور هستی را تدبیر و اداره می کند و آن را به حال خود رها نکرده است. ۷ منظور از «یوم» در این آیه، روز نیست، بلکه مطلق زمان است. ۸ مقصود از آنکه خداوند همواره دست اندر کار امری است، آن است که موجودات در هر لحظه برای بقا و افعال خود به او نیازمند هستند و او پیوسته به آن ها وجود می بخشد.

ارتباطات: مرتبط با آیه **﴿ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴾** است.

عبارت **﴿ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ ﴾** در حقیقت علت و سبب درخواست و ابراز نیاز بتدگان، یعنی **﴿ يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾** است.

(پایه ۱۲ دوس ۲ و ۳)

عبارت **﴿ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ ﴾** بیانگر توحید در ربوبیت و عبارت **﴿ يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾** بیانگر توحید عملی است.

آگاهی، سرچشمه بندگی

انسان‌های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند، بی‌توجه‌اند: اما انسان‌های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنايات پیوسته او می‌دانند.

هر چه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود (علت)، نیاز به او را بیشتر احساس و ناتوانی و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند. (معلول)

افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش بندگی (عبودیت)

برای همین است که پیامبر گرامی ما، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک لحظه هم لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند.

موضوع اصلی: آگاهی، سرچشمه بندگی

حدیث / پیامبر ﷺ

«اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»

ترجمه: خدایا هیچ‌گاه مرا چشم به‌هم زدنی به خودم واگذار.

پیام‌ها: ۱. نیازمندی مخلوقات از جمله انسان‌ها به خداوند در بقا ۲. افزایش خودشناسی سبب درک بیشتر فقر و نیاز به خداست. ۳. درک بیشتر نیاز به خداوند عامل افزایش عبودیت و بندگی است. ۴. پیامبر ﷺ که بیشترین خودشناسی و درک فقر خود را به خدا دارد به‌همین علت این درخواست را از خداوند دارد و لذا ایشان مصداق اعلای عبارت «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» می‌باشند.

ارتباطات: ۱. مرتبط با آیه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» است.

این سخن رسول خدا ﷺ نتیجه درک مفهوم آیه شریفه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» است.

این حدیث مصداقی برای توحید در عبودیت یا توحید عملی است، زیرا درک فقر بیشتر و نیاز به خدا منجر به افزایش عبودیت می‌شود. عبودیت خداوند، در آیه «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ» آمده است.

(پایه ۱۲ درس ۳)

(پایه ۱۲ درس ۴)

افزایش معرفت از طریق تفکر در آیات و نشانه‌های الهی یکی از راه‌های رسیدن به اخلاص در بندگی است.

نور هستی

قرآن کریم، رابطه میان خداوند و جهان هستی را با کلمه‌ای بیان می‌کند که در نظر اول برای ما شگفت‌انگیز است. اما پس از تفکر دقیق به معنای آن پی می‌بریم: قرآن کریم در این باره می‌فرماید:

موضوع اصلی: وابستگی جهان در پیدایش و بقا به خداوند

آیه / (سوره نور، آیه ۳۵)

«اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

ترجمه: خداوند نور آسمان‌ها و زمین است.

پیام‌ها: «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» ۱. همه مخلوقات به خداوند نیازمندند و تجلی‌بخش وجود او هستند. تمام موجودات، «وجود» خود را از خدا می‌گیرند، به‌سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به وجود او وابسته است. ۲. جهان هستی، فیض خداوند و پرتوی از نور اوست و بقای هستی از خداوند نشأت می‌گیرد. ۳. هر مخلوقی در جهان آیه و نشانه‌ای از خداوند و نور اوست.

ارتباطات: ۱. با آیات «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» و «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» مرتبط است: چراکه به نیازمندی موجودات در وجود و بقا به خدا اشاره دارد.

این آیه با حدیث امام علی علیه السلام: «مَا زَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ...» مرتبط است.

مرتبط با ابیات «دلی کز معرفت نور و صفا دید...»، «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم...» و «ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما...»

(پایه ۱۲ درس ۲)

(پایه ۱۲ درس ۲)

(پایه ۱۲ درس ۴)

نور بودن خداوند به‌منزله انجام کار توسط او به‌عنوان تنها رب جهان هستی و مرتبط با توحید در ربوبیت و آیات آن است.

مرتبط با شعر «مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان / هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا چه سود»

ما با نور خورشید، نور لامپ و انواع نورهای دیگر آشنا هستیم و می‌دانیم که خداوند از نورهایی نیست که از اجسام ناشی می‌شوند، یعنی منشأ مادی دارند.

پس، نور بودن خداوند به چه معناست؟

نور آن چیزی است که خودش پیدا و آشکار است و سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر نیز می‌شود. نورهای معمولی هم این خاصیت را دارند که خودشان آشکار هستند و سبب آشکار شدن اشیای دیگر هم می‌شوند.

خداوند نور هستی است، یعنی تمام موجودات، «وجود» خود را از او می‌گیرند و به‌سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به او وابسته است. (علت)

به‌همین دلیل، هر چیزی در این جهان، بی‌انگرم وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود. (معلول)

در واقع، هر موجودی در حد خودش تجلی‌بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

از همین‌رو آنان که با دقت و تأمل در جهان هستی می‌نگرند (علت)، در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند و علم و قدرت او را می‌بینند. (معلول)

نکته: در تست‌ها، اگر مخلوقات را با عبارت «نوری از انوار الهی» معرفی کنند، گزینته نادرست است، چون اولاً ما مخلوقات نور نیستیم و تنها تجلی و بازتاب نور حقیقی (یعنی خداوند) هستیم و ثانیاً خداوند، انوار ندارد چون جمع نیست. او واحد و یکتا و در حقیقت «نور» است. اما در تست‌ها، اگر مخلوقات را با عبارت «آیه‌ای از آیات الهی» معرفی کرد، گزینته درست است؛ چراکه آیه به‌معنای «نشانه» است و ما همگی نشانه‌های خداوند هستیم و از طرفی نشانه‌های او بسیار زیاد و غیرقابل شمارش هستند.

موضوع اصلی: رؤیت خدا در کل هستی به شرط معرفت

شعر / شیخ محمود شبستری

دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید

پیام‌ها: ۱ انسان بر اساس معرفت عمیق و والا، با هر چیزی خدا را می‌بیند. ۲ هر چیزی در این عالم، تجلی بخش وجود خالق و نشانه‌ای از نشانه‌های الهی است. **ارتباطات:** مرتبط با بیت «به صحرا بنگرم صحرا تو بیتم...» و حدیث «ما زایث شیئا إلا وزایث الله...» و آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

موضوع اصلی: خداوند نور هستی

شعر / بهار طاهر

به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم
به هر جا بنگرم کوه و در و دشت / نشان از قامت رعنا تو بینم

پیام‌ها: ۱ هر یک از مخلوقات، تجلی خداوند و آیه‌ای از آیات الهی هستند. ۲ بیانگر معرفت عمیق و والا است که انسان، به واسطه آن همه موجودات را تجلی صفات الهی می‌بیند «در هر چیزی خدا را می‌بیند». ۳ لازمه این معرفت، بهره‌مندی از صفای دل و پاکی قلب است. ۴ صحرا، کوه، دشت و... آیات آفاقی «خارج از وجود انسان» هستند و درون انسان نیز آیه انفسی است.

ارتباطات: مرتبط با آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» و حدیث «ما زایث شیئا إلا وزایث الله قبله وبعده و معه»

• قربت مفهومی با بیت «مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان...» (پایه ۱۲ درس ۴)

تذکر در حدیث: امام علی علیه السلام می‌فرماید:

«ما زایث شیئا إلا وزایث الله قبله وبعده و معه»

مقصود امام علی علیه السلام از اینکه می‌فرماید، قبل و بعد و همراه هر چیزی خدا را دیدم چیست؟

پاسخ: مقصود ایشان از عبارت «زایث الله قبله» یعنی وقتی انسان‌ها به اشیای پیرامون خود می‌نگرند درمی‌یابند که همه این اشیا پدیده‌هایی هستند که قبلاً نبوده‌اند: پس حتماً علتی آن‌ها را به وجود آورده است. پس به خالق آن پی می‌برند. آن حضرت وقتی می‌نگرد که این شیء سرتاسر نیاز و فقیر، در حال حاضر وجود دارد، پس درمی‌یابد که بقای آن مرهون خداست (معنه). همچنین ایشان وقتی می‌بینند که این شیء بعد از مدتی از بین رفت «بعده»، می‌دانند که تنها خداست که خالق موت و حیات است. پس در فتنای شیء نیز باز خدا را مشاهده می‌کنند.

پایه
دوازدهم

موضوع اصلی: تجلی خداوند در تمامی مخلوقات هستی

حدیث / امام علی علیه السلام

«ما زایث شیئا إلا وزایث الله قبله وبعده و معه»

• ترجمه: هیچ چیزی را ندیدم مگر اینکه خداوند را قبل و بعد و با آن دیدم.

پیام‌ها: ۱ خداوند در تمامی موجودات جهان متجلی است و به وضوح قابل مشاهده است. ۲ بیانگر معرفت عمیق و برتر که همان مشاهده خداوند در ورای همه موجودات است. ۳ خداوند بی‌پایان بر تمام جهان احاطه دارد و در همه جا حضور دارد و این حضور چنان نزدیک است که جداانگاری مخلوقات از خدا امری ناممکن است. ۴ عبارت «قبله» بیانگر معرفتی خداوند به عنوان علت ایجادکننده هر چیز است. ۵ عبارت «معنه» بیانگر نیاز و فقر هر موجود در بقای خود به خداوند است. ۶ عبارت «بعده» ناظر بر پایان عمر آن موجود و بقای خداوند، پس از آن است: چراکه او خالق موت و حیات است، پس در فتنای شیء نیز باز خدا را مشاهده می‌کنند.

ارتباطات: مرتبط با آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» و ابیات «دلی کز معرفت نور و صفا دید...» و «به صحرا بنگرم... به هر جا بنگرم...» است.

• بیانگر فطرت خداآشنا و خداگرا به‌عنوان یکی از سرمایه‌های انسان و مرتبط با بیت «دوست نزدیک‌تر از من به من است». (پایه ۱۰ درس ۲)
• این حدیث بیانگر «افزایش معرفت به خداوند» از راه‌های رسیدن به «حقیقت بندگی و اخلاص» است. (پایه ۱۲ درس ۴)

• اینکه انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، معرفتی عمیق و والا است که در نگاه نخست مشکل به‌نظر می‌آید، اما هدفی قابل دسترس است، به‌خصوص برای جوانان و نوجوانان که پاکی و صفای قلب دارند.

— اگر قدم پیش گذاریم و با عزم و تصمیم قوی حرکت کنیم (علت)، به یقین خداوند نیز کمک خواهد کرد و لذت چنین معرفتی را به ما خواهد چشاند (سنت توفیق الهی) (معلول).

ناتوانی در شناخت ذات و چیستی خداوند

• اکنون ممکن است برای شما این سؤال پیش آید که آیا می‌توان به ذات خداوند پی برد و چیستی او را مشخص کرد؟

— در پاسخ می‌گوییم: موضوعاتی که می‌خواهیم درباره آن‌ها شناخت پیدا کنیم دو دسته‌اند:

- دسته اول، موضوعاتی هستند که در محدوده شناخت ما قرار می‌گیرند. مانند گیاهان، حیوان‌ها، ستارگان و کهکشان‌ها؛ حتی کهکشان‌های بسیار دور هم ممکن است روزی شناسایی شوند و انسان بتواند به ماهیت و ذات آن‌ها دست یابد.
- در حقیقت، ذهن ما توان و گنجایش فهم چیستی و ذات چنین موضوعاتی را دارد، زیرا همه آن‌ها اموری محدود هستند.

دسته دوم، موضوعاتی هستند که نامحدودند و ذهن ما گنجایش درک آنها را ندارد؛ زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است.

در واقع ما به دلیل محدود بودن ذهن خود (علت) نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی (چیستی) وجودشان را دریابیم. (معلول) خداوند حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و دانش را شناسایی نماید (شناخت ذات و حقیقت و ماهیت و چگونگی خداوند محال و ناممکن است).

بنابراین با اینکه ما به وجود (هستی) خداوند به عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و صفات (کیستی) او را می‌توانیم بشناسیم (پی بردن به هستی و وجود خداوند و شناخت صفات و اسماء او از طریق تفکر در آیات الهی ممکن است). اما نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم (ناممکن): از همین رو پیامبر اکرم ﷺ فرموده است:

موضوع اصلی: معنویت تفکر در چیستی و ذات خداوند

حدیث / پیامبر اکرم ﷺ

«تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»

ترجمه: در همه چیز تفکر کنید، ولی در ذات خداوند تفکر نکنید.

پیامها: ۱ وجوب تفکر در همه چیز به‌عنوان لازمه انسانیت ۲ حرمت «حرام بودن» تفکر در ذات خداوند به‌علت نامحدود بودن ذات او و محدودیت دستگاه تفکر انسان ارتباطات: ۳ مرتبط با حدیث «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَفِي قُدْرَتِهِ»

یکی از سرمایه‌های انسان، بهره‌مندی از قوه تعقل و تفکر است. دعوت اسلام به تفکر، یکی از ویژگی‌های تمدن اسلام است و خداوند در آیه «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ» بر این مطلب تأکید کرده است.

(پایه ۱۵ دوس ۲)

(پایه ۱۲ دوس ۱۵)

چگونه می‌توان خدا را دید؟

رؤیت خداوند با چشم غیرممکن است (معلول) زیرا چشم ساختار مادی و جسمانی دارد و فقط از اشیاء می‌تواند عکس برداری کند: آن هم اشیایی که طیف نوری قابل درک برای چشم را متعکس کنند: (علت)

مثلاً چشم ما نورهای مادون قرمز و ماورای بنفش را نمی‌بیند.

نتیجه: بنابراین، چشم حتی توانایی دیدن همه اشیای مادی را هم ندارد، چه برسد به موجودات غیرمادی (مانند فرشتگان) و از این بالاتر به وجود مقدس خداوند که هیچ شکل و تصویری و هیچ طول و عرض و ارتفاعی ندارد.

بنابراین خداوند را نه تنها در این دنیا نمی‌توان با چشم مادی دید، بلکه در آخرت نیز نمی‌توان او را با این چشم مشاهده کرد.

موضوع اصلی: ناتوانی انسان در رؤیت خداوند با چشم مادی

آیه / (سوره انفصام، آیه ۱۰۳)

«لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ»

ترجمه: چشم‌ها او را در نمی‌یابند و اوست که دیدگان را در می‌یابد و او لطیف آگاه است.

پیامها: ۱ عدم امکان رؤیت خداوند

«وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ» ۲ علم مطلق الهی به انسان‌ها ۳ احاطه حقیقی خداوند بر ظاهر و باطن همه چیز

«وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ» ۴ صفات ثبوتی خداوند ۵ علم و آگاهی خداوند به همه لطائف و رموز هستی

ارتباطات: عبارت «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ» علت بیان حدیث «لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» است.

عبارت «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ» مرتبط با بیت «به بیتندگان آفریننده را / نبینی، مرنجان دو بیتنده را»

هم‌مفهوم با آیه شریفه «وَاللَّهُ يَعْلَمُ بِمَا تَصْنَعُونَ»

(پایه ۱۵ دوس ۱۲)

فردوسی، شاعر حماسه‌سرا در ابتدای شاهنامه با الهام از قرآن کریم و امامان بزرگوار، همین معانی را در قالب شعر به ما رسانده است. شعر فردوسی (شاعر حماسه‌سرا، در ابتدای شاهنامه)

موضوع اصلی: ناتوانی انسان در شناخت چیستی خداوند

شعر / فردوسی

کزین برتر، اندیشه برنگذرد
خداوند روزی ده رهنمای
فرورزنده ماه و ناهید و مهر
نگارنده پرشده گوهر است
نبینی، مرنجان دو بیننده را
که او برتر از نام و از جایگاه
همان را گزیند که بیند همی
میان بندگی را بسایدت بست

به نام خداوند جان و خرد
خداوند نام و خداوند جای
خداوند کیوان و گردان سپهر
ز نام و نشان و گمان برترست
به بینندگان آفریننده را
نیابد بدو نیز اندیشه راه
خرد گرسخن برگزیند همی
ستودن نداند کس او را چو هست

پیام‌ها: ۱ در چهار بیت اول، شاعر به توصیف صفات خداوند می‌پردازد. ۲ بیت پنجم بیانگر عدم مشاهده خداوند با چشم سر و اندام جسمانی است. به وسیله چشم‌ها نمی‌توانی آفریننده را ببینی، پس دو چشم خود را به زحمت نیتداز. ۳ بیت ششم، بیانگر عدم امکان شناخت و درک ذات خداوند است. ۴ ذات نامحدود الهی در برابر تفکر محدود انسان ۵ بیت هفتم به این موضوع اشاره دارد که انسان فقط به میزان اندیشه و عقل خود توانایی درک خدا را دارد. ۶ بیت هشتم بیانگر ناتوانی انسان در ستایش خداوند آنگونه که شایسته و لزوم بتدگی است. ۷ بتدگی خداوند، ثمره و معلول درک عجز و ناتوانی خود است.

ارتباطات: بیت پنجم مرتبط با عبارت «لا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ»

بیت ششم مرتبط با حدیث «لا تَفْكَرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»

بیت دوم عبارت «روزی‌ده» بیانگر «توحید در ربوبیت» و ابیات سوم و پنجم بیانگر «توحید در خالقیت» و بیت هشتم به «توحید عملی» اشاره دارد.

(پایه ۱۲ دوس ۳۰۲)

اما نوعی از دیدن وجود دارد که نه تنها امکان‌پذیر است، بلکه از برترین هدف‌های زندگی است و هر کس باید برای رسیدن به چنین دیدنی تلاش کند. این مرتبه، دیدن به وسیله «قلب» و ملاقات با خداست.

شعر / سدی	موضوع اصلی: قرب وجودی خداوند و فطرت خداجوی انسان
دوست نزدیک‌تر از من به من است چه کنم با که توان گفتم که دوست	وین عجیب‌تر که من از وی دورم در کنار من و من مهجورم

پیام‌ها: ۱ مشاهده خداوند با قلب ۲ نزدیکی و قرب وجودی خداوند با انسان ۳ هر یک از ما بر اساس فطرت خویش، خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم. ۴ گاهی گناهان و غفلت‌ها سبب دوری از خداوند می‌شوند و با ترک آن می‌توان با قلب خود، خدا را ملاقات کرد.

ارتباطات: مرتبط با حدیث «مَا زَايَتْ شَيْئًا إِلَّا وَرَايَتْ اللَّهُ قِبَلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ» و آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

این دو بیت به مفهوم عبارت «لا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ» اشاره دارند.

بیانگر فطرت خداآشنا یکی از سرمایه‌های انسان

(پایه ۱۰ درس ۲)

اندیشه و تحقیق: با وجود شباهت‌های ظاهری رابطه خدا و جهان با رابطه ساعت‌ساز و ساعت، تفاوت‌های این دو رابطه را بنویسید.

پاسخ ۱ وجود جهان از خداست، اما وجود ساعت از ساعت‌ساز نیست و او فقط اجزای ساعت را تنظیم می‌کند.

۲ دوام و بقای ساعت، وابسته به ساعت‌ساز نیست، اما بقای جهان وابسته به خداوند است.

پایه
دوازدهم

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

برای شروع...

۲۴۲۵. چه چیزی بهار جوانی را پرطراوت و زیبا می‌سازد و با کدام مراحل ظاهر می‌گردد؟

(۱) اندیشه - جوانه زدن در ذهن و ریشه دواندن در قلب و ظهور آن به صورت اعمال

(۲) ایمان - جوانه زدن در اندیشه و ریشه دواندن در اعتقاد و باور و ظهور آن به صورت فضائل

(۳) اندیشه - جوانه زدن در ذهن و ریشه دواندن در قلب و ظهور آن به صورت فضائل

(۴) ایمان - جوانه زدن در اندیشه و ریشه دواندن در اعتقاد و باور و ظهور آن به صورت اعمال

۲۴۲۶. مقصود از عبارت «إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ» در بیان پیامبر اکرم ﷺ کدام است و این امر با چه عنوانی از سوی ایشان یاد شده است؟

(۱) اندیشه‌ای که مداومت داشته باشد. - «أَحْسَنُ الْأَعْمَالِ»

(۲) اندیشه‌ای که الهی به‌شمار رود. - «أَحْسَنُ الْأَعْمَالِ»

(۳) تفکری که مداومت داشته باشد. - «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ»

(۴) تفکری که الهی به‌شمار رود. - «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ»

۲۴۲۷. با تفکر دربارهٔ مبدأ و پایان این هستی پهناور، به پاسخ کدام پرسش پی می‌بریم و لازمهٔ شناخت هر چیز چیست؟

(۱) موجودات جهان، هستی خود را وامدار چه کسی هستند؟ - درک صفات و ویژگی‌های آن

(۲) آیا می‌توان به ذات خداوند پی برد و چپستی او را مشخص کرد؟ - درک صفات و ویژگی‌های آن

(۳) موجودات جهان، هستی خود را وامدار چه کسی هستند؟ - احاطه و دسترسی به آن

(۴) آیا می‌توان به ذات خداوند پی برد و چپستی او را مشخص کرد؟ - احاطه و دسترسی به آن

۲۴۲۸. یافتن خداوند در خویشتن و درک حضور او برآمده از کدام نوع شناخت است و این نوع از شناخت چه ویژگی‌ای دارد؟

(۱) فطری - شناخت اولیه است و خدا در قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر از آن دعوت می‌کند.

(۲) اکتسابی - شناخت اولیه است و خدا در قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر از آن دعوت می‌کند.

(۳) فطری - بالاترین حد شناخت است و قرآن کریم به‌عنوان شناخت برتر ما را به آن ارجاع می‌دهد.

(۴) اکتسابی - بالاترین حد شناخت است و قرآن کریم به‌عنوان شناخت برتر ما را به آن ارجاع می‌دهد.

۲۴۳۹. وقتی صحبت از «راه‌های گوناگون شناخت» به میان می‌آید، مقصودمان کدام نوع از آن است و نمونه روشن آن کدام مورد است؟

- (۱) فطری - شناخت حاصل از اندیشه، پیرامون نیازمندی پدیده به پدیدآورنده
- (۲) اکتسابی - شناخت حاصل از اندیشه، پیرامون نیازمندی پدیده به پدیدآورنده
- (۳) فطری - درک حضور خداوند در عالم و پشتیبانی و مدد رسانی او به موجودات
- (۴) اکتسابی - درک حضور خداوند در عالم و پشتیبانی و مدد رسانی او به موجودات

۲۴۴۰. کدام گزینه مقدمه اول نیازمندی عالم به خدا را تبیین می‌کند؟

- (۱) مخلوقات عالم همگی در هستی خود به خداوند نیازمند هستند.
- (۲) خداوند وجودی است که پدیده نبوده و نیازمند به غیر خود نیست.
- (۳) پدیده‌ای که به خود متکی نیست، نیازمند پدیدآورنده است.
- (۴) ما و سایر مخلوقات، پدیده‌هایی هستیم که وجودمان از خودمان نیست.

۲۴۴۱. آنچه که وجودش از خودش نباشد چه نامیده می‌شود و فقط در چه صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست؟

- (۱) موجود - ذات و حقیقتش با موجود بودنش یکی باشد.
- (۲) پدیده - ذات و حقیقتش با موجود بودنش یکی باشد.
- (۳) موجود - موجودی مستقل باشد و نیستی در او راه نداشته باشد.
- (۴) پدیده - موجودی مستقل باشد و نیستی در او راه نداشته باشد.

۲۴۴۲. این تمثیل که: «چیز غیرشیرین برای شیرین شدن نیازمند چیزی است که خود شیرین باشد.» به _____ اشاره دارد و مقصود از چیزهایی که خودشان شیرین‌اند _____ است.

- (۱) مقدمه دوم نیازمندی عالم به خدا - پدیده‌هایی که وجودشان از خودشان است.
- (۲) نتیجه مقدمات نیازمندی عالم به خدا - پدیدآورنده‌ای که پدیده به‌شمار نرود.
- (۳) مقدمه دوم نیازمندی عالم به خدا - پدیدآورنده‌ای که پدیده به‌شمار نرود.
- (۴) نتیجه مقدمات نیازمندی عالم به خدا - پدیده‌هایی که وجودشان از خودشان است.

۲۴۴۳. در اندیشه دینی مفهوم «تسلسل علت‌ها» به چه معناست و در کلام و حیاتی علت درک همه دیدنی‌ها توسط خداوند چگونه بیان شده است؟

- (۱) علت و معلول‌ها به علتی نخستین ختم نشوند - «وَ هُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ» (۲) هر پدیده‌ای همواره به آفریننده نیازمند است - «وَ هُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ»
- (۳) علت و معلول‌ها به علتی نخستین ختم نشوند - «وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» (۴) هر پدیده‌ای همواره به آفریننده نیازمند است - «وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

۲۴۴۴. با عنایت به دو مقدمه مربوط به نیازمندی عالم به خدای متعال به کدام نتیجه معرفتی دست پیدا خواهیم کرد؟

- (۱) ما و همه پدیده‌های جهان در پدید آمدن و هست شدن به خدا نیازمندیم.
- (۲) پدیده‌ای که وجودش از خود نیست به پدیدآورنده‌ای با وجود ذاتی نیاز دارد.
- (۳) ما و سایر مخلوقات جهان وجودمان از خودمان نبوده و لذا پدیده به‌شمار می‌رویم.
- (۴) خدایی که سرچشمه حیات ماست نمی‌تواند در شمار پدیده‌ها قرار بگیرد.

۲۴۴۵. پیام بیت «ذات نایافته از هستی‌بخش / چون تواند که بود هستی‌بخش» ناظر بر کدام مورد در اثبات نیازمندی پدیده‌های این عالم به آفریننده است؟

- (۱) هر پدیده‌ای که وجودش از خودش نباشد، برای موجود شدن نیازمند به دیگری است.
- (۲) انسان و موجودات جهان، پدیده‌هایی هستند که در وجود به خودشان متکی نیستند.
- (۳) خداوند پدیدآورنده و آفریدگار همه موجودات است که خودش قائم به خود بوده است.
- (۴) نیازمندی وجودی همه مخلوقات به خداوند، فقط در مرحله به وجود آمدن است.

۲۴۴۶. بیت «خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب‌دهی» تأکیدی بر کدام مقدمه از استدلال ما برای نیازمندی جهان به خداست و با کدام عبارت شریفه ارتباط معنایی دارد؟

- (۱) اول - «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»
- (۲) دوم - «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»
- (۳) اول - «وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
- (۴) دوم - «وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

۲۴۴۷. چرا مثال مولد برق و جریان برق نسبت به مثال ساختمان و بنا، مثال مناسب‌تری به‌شمار می‌رود؟

- (۱) زیرا مولد، جریان برق را از نیستی ایجاد می‌کند، اما بنا مصالح ساختمان را ایجاد نمی‌کند.
- (۲) زیرا نیاز جریان برق به مولد، یک نیاز حقیقی است، اما نیاز بنا به معمار حقیقی نیست.
- (۳) از آنجایی که با توقف مولد جریان برق قطع می‌شود، ولی ساختمان بعد از بنا کماکان هست.
- (۴) زیرا برق برای ایجاد از همان ابتدا به مولد نیاز دارد، اما ساختمان چنین نیازی ندارد.

۲۴۴۸. وقتی گفته می‌شود که کار بنا تنها جابه‌جا کردن مواد و چینش مصالح است؛ به کدام تفاوت در رابطه بین ساختمان و بنا با عالم و خدا اشاره شده و آیه مربوط به آن کدام است؟

- (۱) نیازمندی در پیدایش - «وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
- (۲) نیازمندی در بقا - «وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
- (۳) نیازمندی در پیدایش - «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»
- (۴) نیازمندی در بقا - «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»

۲۴۴۹. این بیت مولوی، «ما چو نایبیم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست» به کدام موضوع اشاره دارد؟

- (۱) تمام موجودات وجود خود را از خدا می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند.
- (۲) هر چه معرفت انسان به خود و رابط‌هایش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس می‌کنند.
- (۳) موجودات دائماً با زبان حال، به پیشگاه الهی عرض نیاز می‌کنند و پس از پیدایش نیز همچنان به خداوند نیازمند هستند.
- (۴) هر موجودی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود.

۲۴۵۰. در آیه «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» مقصود از نیاز، کدام مرحله از نیاز انسان است و خداوند خود را به ترتیب با کدام دو صفت معرفی کرده است؟

- (۱) نیاز در پیدایش - ستودگی و بی‌نیازی
- (۲) نیاز در پیدایش و بقا - ستودگی و بی‌نیازی
- (۳) نیاز در پیدایش - بی‌نیازی و ستودگی
- (۴) نیاز در پیدایش و بقا - بی‌نیازی و ستودگی

۲۴۵۱. عبارت قرآنی «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» در پاسخ به عرض نیاز کدام گروه مطرح شده است و به کدام نیاز اشاره دارد؟

- (۱) هر آنچه در آسمان و زمین است - نیازمندی در مرحله پیدایش
(۲) انسان و سایر مخلوقات مختار هستی - نیازمندی در مرحله پیدایش
(۳) هر آنچه در آسمان و زمین است - نیازمندی در مرحله بقا
(۴) انسان و سایر مخلوقات مختار هستی - نیازمندی در مرحله بقا

۲۴۵۲. رابطه صحیح بین معرفت و عبودیت در کدام گزینه به درستی مطرح شده است؟

- (۱) افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش عبودیت و بندگی
(۲) افزایش عبودیت و بندگی ← افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز
(۳) درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش عبودیت و بندگی ← افزایش خودشناسی
(۴) درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش خودشناسی ← افزایش عبودیت و بندگی

۲۴۵۳. کسی که به معرفت عمیق دست یافته است و در مخلوقات هستی خدا را می‌یابد، در واقع محتوای کدام آیه را با جان و دل درک کرده است؟

- (۱) «انتم الفقراء إلى الله» (۲) «الله نور السموات والأرض» (۳) «يسألونك في السموات والأرض» (۴) «والله هو الغني الحميد»

۲۴۵۴. از کدام آیه شریفه مفهوم «ابتکار و نوآوری مستمر در خلقت» برداشت می‌گردد؟

- (۱) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» (۲) «الله نور السموات والأرض» (۳) «والله هو الغني الحميد» (۴) «يسألونك في السموات والأرض»

۲۴۵۵. اگر آیه شریفه «الله نور السموات والأرض» را مورد دقت و بررسی قرار دهیم، کدام گزینه قابل برداشت نیست؟

- (۱) خداوند خودش پیداست و پیدایش هر مخلوقی در گرو هستی بخشی اوست.
(۲) با تأمل و دقت در مخلوقات می‌توان در هر چیزی علم و قدرت خدا را دید.
(۳) تمام موجودات وجود خود را از خدا گرفته‌اند و به سبب او یا به عرصه وجود می‌گذارند.
(۴) همه موجودات به یک اندازه تجلی بخش خدای متعال هستند.

۲۴۵۶. امام علی علیه السلام در بیان نورانی خود که می‌فرمایند: «ما رأيت شيئاً إلا ورأيت الله قبله وبعده وبعده وبعده» به کدام مفهوم اشاره دارند؟

- (۱) مخلوقات جهان وجودشان را از خدا گرفته‌اند و به سبب او یا به عرصه وجود می‌گذارند.
(۲) همه کائنات برای اینکه نورانی‌تری پیدا کنند باید به سرچشمه آن متصل شوند.
(۳) اگر اراده خدا نباشد، عالم را ظلمت فرامی‌گیرد و در آن خبری از نورانیت نخواهد بود.
(۴) همه موجودات به یک اندازه تجلی بخش اوصاف الهی به‌شمار می‌روند.

۲۴۵۷. اگر بخواهیم برای شعر باباطاهر: «به صحرا بنگرم صحرا تو بینم / به دریا بنگرم دریا تو بینم» مبنای نقلی ارائه کنیم کدام عبارت شریفه مؤید آن است؟

- (۱) «تفكروا في كل شيء ولا تفكروا في ذات الله»
(۲) «ما رأيت شيئاً إلا ورأيت الله قبله وبعده وبعده»
(۳) «يا أيها الناس أنتم الفقراء إلى الله والله هو الغني الحميد»
(۴) «يسألونك في السموات والأرض كل يوم هو في شأن»

۲۴۵۸. چند مورد از ابیات زیر با حدیث شریف مولای متقیان امیرالمؤمنین علیه السلام که فرمود: «ما رأيت شيئاً إلا ورأيت الله قبله وبعده وبعده» مرتبط است؟

- الف) دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید اول خدا دید
ب) ذات نایافته از هستی بخش / چون تواند که بود هستی بخش
ج) به صحرا بنگرم، صحرا تو بینم / به دریا بنگرم، دریا تو بینم
د) مهر رخسار تو می‌تابد ز ذرات جهان / هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا چه سود
(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۲۴۵۹. شناخت وجود خدا به چه معناست و کدام گزینه امکان و یا عدم امکان آن را به درستی بیان کرده است؟

- (۱) چیستی - ممکن و قابل دستیابی (۲) چیستی - محال و امکان‌ناپذیر
(۳) هستی - ممکن و قابل دستیابی (۴) هستی - محال و امکان‌ناپذیر

۲۴۶۰. لازمه پاسخ به سؤال «موجودات جهان، هستی خود را و مدار چه کسی هستند؟» چیست و وصول به چه چیزی برای انسان به آسانی میسر نیست؟

- (۱) تفکر و اندیشه - رسیدن به معرفت والا و با هر چیزی خدا را دیدن
(۲) تفکر و اندیشه - شناخت کیستی خداوند از راه تفکر در نعمت‌ها
(۳) حضور قلب - رسیدن به معرفت والا و با هر چیزی خدا را دیدن
(۴) حضور قلب - شناخت کیستی خداوند از راه تفکر در نعمت‌ها

۲۴۶۱. پی بردن به چیستی و ذات برخی از موضوعات، نشانگر کدام ویژگی در آن‌هاست و معرفت برتر و عمیق چگونه معرفتی است؟

- (۱) محدودیت - در وراء ظاهر هر چیز خدا را ببینیم.
(۲) نامحدود بودن - در وراء ظاهر هر چیز خدا را ببینیم.
(۳) محدودیت - تنها مؤثر در نظام آفرینش را خدا بدانیم.
(۴) نامحدود بودن - تنها مؤثر در نظام آفرینش را خدا بدانیم.

۲۴۶۲. ملاک پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله برای تفکری که بالاترین عبادت به‌شمار می‌رود، کدام است و کدام مورد مصداقی بر آن است؟

- (۱) استمرار در اندیشه - حقیقت الهی
(۲) تعمق در اندیشه - حقیقت الهی
(۳) استمرار در اندیشه - صفات الهی
(۴) تعمق در اندیشه - صفات الهی

۲۴۶۳. تفکر درباره نیازمند بودن جهان به آفریننده، ما را به کدام جنبه از شناخت رهنمون می‌سازد و کدام مورد از نمونه‌های این شناخت است؟

- (۱) فطری - بر این اساس خدا را می‌یابیم و حضورش را کاملاً درک می‌کنیم.
(۲) فطری - به روشنی می‌فهمیم که خدایی حکیم، عالم را هدایت و پشتیبانی می‌کند.
(۳) اکتسابی - قادریم در صفات و افعال الهی اندیشه کنیم و حتی المقدور آن‌ها را بشناسیم.
(۴) اکتسابی - می‌توانیم نسبت به چیستی خدا شناخت پیدا کرده و حول آن تأمل کنیم.

۲۴۶۴. پدیده یافتن خویش و اینکه وجودمان از خودمان نیست، بر کدام مقدمه دلالت دارد و تفکر درباره آن چه ثمره‌ای دارد؟

- (۱) مقدمه اول - درمی‌یابیم که خدای حکیم پشتیبانی و مددسانی عالم را انجام می‌دهد.
(۲) مقدمه دوم - معرفتی عمیق به‌شمار رفته و به شناخت صفات و افعال خدا می‌انجامد.
(۳) مقدمه اول - معرفتی عمیق به‌شمار رفته و به شناخت صفات و افعال خدا می‌انجامد.
(۴) مقدمه دوم - درمی‌یابیم که خدای حکیم پشتیبانی و مددسانی عالم را انجام می‌دهد.

۲۴۶۵. کدام یک از جملات زیر کامل کننده عبارت «پدیده‌هایی که وجودشان از خودشان نیست» می‌باشند و این بیان به مقدمه ارتباط دارد.

- ۱) برای موجود شدن به پدیده‌های دیگر نیازمند هستند که وجودش ذاتی باشد - دوم
- ۲) در پیدایش به پدیدآورنده‌ای نیازمند هستند که خود او پدیده به‌شمار نرود - اول
- ۳) برای موجود شدن به پدیده‌های دیگر نیازمند هستند که وجودش ذاتی باشد - اول
- ۴) در پیدایش به پدیدآورنده‌ای نیازمند هستند که خود او پدیده به‌شمار نرود - دوم

۲۴۶۶. این کلام شریف نبوی که می‌فرماید: «تفکروا فی کل شیء و لاتفکروا فی ذات الله» با کدام بیت قرابت مفهومی دارد؟

- ۱) خرد گر سخن برگزیند همی همان را گزیند که بیتند همی
- ۲) ستودن نداند کس او را چو هست میان بتدگی را بیایدت بست
- ۳) به بیتندگان آفریتنده را نبیتی مرنجان دو بیتنده را
- ۴) نیابد بدو نیز اندیشه راه که او برتر از نام و از جایگاه

۲۴۶۷. وقتی از نیازمندی پدیده‌ها صحبت به میان می‌آید در واقع مقصود ما است و لازمه بی‌نیازی یک موجود به دیگری در پیدایش، عبارت است از

- ۱) مقدمه دوم - پدیده نبودن
- ۲) مقدمه اول - پدیدآورنده بودن
- ۳) مقدمه دوم - پدیدآورنده بودن
- ۴) مقدمه اول - پدیده نبودن

۲۴۶۸. ابتدای عبارت «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»، خطاب به چه گروهی است و به کدام مقدمه از نیازمندی جهان به خدا اشاره دارد؟

- ۱) انسان‌ها - مقدمه دوم
- ۲) همه مخلوقات - مقدمه دوم
- ۳) انسان‌ها - مقدمه اول
- ۴) همه مخلوقات - مقدمه اول

۲۴۶۹. با توجه به بیت «خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب‌دهی»، کدام مفهوم مستفاد می‌گردد؟

- ۱) هر موجودی که ذات و حقیقتش مساوی با موجود بودن باشد، ممکن‌الوجود است.
- ۲) هر چیزی که برای موجود شدن نیازمند به دیگری باشد همواره هست و پدیده است.
- ۳) هر پدیده‌ای که وجودش از خودش باشد برای موجود شدن نیازمند به دیگری است.
- ۴) یک موجود فقط در صورتی برای موجود بودن به دیگری نیازمند نیست که واجب‌الوجود باشد.

۲۴۷۰. عرض نیاز دائمی مخلوقات با زبان حال، به کدام جنبه از نیازمندی ایشان به خدا اشاره دارد و پاسخ این نیاز در کدام آیه آمده است؟

- ۱) پیدایش - «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
- ۲) بقا - «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
- ۳) پیدایش - «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
- ۴) بقا - «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»

۲۴۷۱. اگر ابیات پرمحتوای زیر را مورد دقت و تأمل قرار دهیم، کدام یک به نیازمندی در پیدایش اشاره ندارد؟

- ۱) ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما / تو وجود مطلق، فانی‌نما
- ۲) خشک ابری که بود ز آب تهی / ناید از وی صفت آب‌دهی
- ۳) ما همه شیران ولی شیر غلم / حمله‌مان از باد باشد دم‌بدم
- ۴) ذات نایافته از هستی‌بخش / چون تواند که بود هستی‌بخش

۲۴۷۲. عبارت «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا» چه موضوعی را به تصویر می‌کشد و چه جمله‌ای را از زبان پیامبر مطرح می‌کند؟

- ۱) ابراز عجز پیامبر در پی ادراک فقر ایشان - خدایا لحظه‌ای به غیر از تو توکل نمی‌کنم.
- ۲) ادراک فقر پیامبر در پی ابراز فقر ایشان - خدایا لحظه‌ای مرا به حال خود وامگذار.
- ۳) ابراز عجز پیامبر در پی ادراک فقر ایشان - خدایا لحظه‌ای مرا به حال خود وامگذار.
- ۴) ادراک فقر پیامبر در پی ابراز فقر ایشان - خدایا لحظه‌ای به غیر از تو توکل نمی‌کنم.

۲۴۷۳. مقصود از خودشناسی، درک کدام یک از عبارات‌های قرآنی زیر است و این درک چه جایگاهی نسبت به عرض نیاز و بندگی به پیشگاه خدا دارد؟

- ۱) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - علت آن به‌شمار می‌رود.
- ۲) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» - علت آن به‌شمار می‌رود.
- ۳) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - معلول آن به‌شمار می‌رود.
- ۴) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» - معلول آن به‌شمار می‌رود.

۲۴۷۴. وقتی گفته می‌شود که «هر موجودی در عالم تجلی‌بخش خداست»، مقصودمان کدام عبارت شریفه است؟

- ۱) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»
- ۲) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
- ۳) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
- ۴) «وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

۲۴۷۵. کدام یک از گزینه‌های زیر در بحث نیازمندی عالم به خدا، درست است؟

- ۱) نیاز یک ساختمان در پیدایش به بتا، یک نیاز حقیقی است، اما برای بقا نیازی به بتا ندارد.
- ۲) عرض نیاز موجودات که دوام هستی‌شان متوقف بر وجودبخشی مستمر خداست، حکایت‌گر نیاز در پیدایش است.
- ۳) نیازمندی موجودات در هر آن به خدا، گاهی کم و گاهی زیاد می‌شود، اما اصل نیازمندی در بقا پا برجاست.
- ۴) وقتی از برتری مثال مولد برق و جریان برق نسبت به مثال ساختمان و بتا سخن می‌گوییم، مقصود نیاز در بقاست.

۲۴۷۶. بیت «ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما / تو وجود مطلق، فانی‌نما» با پیام کدام عبارت شریفه تناسب مفهومی دارد؟

- ۱) «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»
- ۲) «اللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ»
- ۳) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
- ۴) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

۲۴۷۷. نزدیک‌ترین آیه از نظر محتوا به بیت «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید اول خدا دید» کدام است؟

- ۱) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»
- ۲) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
- ۳) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
- ۴) «مَا رَأَيْتَ شَيْئًا إِلَّا وَ رَأَيْتَ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ»

۲۴۷۸. با تدبیر در مفهوم کدام آیات، به ترتیب «هویدایی موجودات به سبب منشأ آن‌ها» و «نیازمندی آن به آن و همیشگی به خداوند» برداشت می‌گردد؟

- ۱) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
- ۲) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
- ۳) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - «وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
- ۴) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - «وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

۲۴۷۹. امکان و یا عدم امکان شناخت مسائل نامحدود، «چیستی خدا» و «کیستی خدا» به ترتیب چگونه است؟
 (۱) ممکن - غیرممکن - غیرممکن (۲) غیرممکن - غیرممکن - ممکن (۳) ممکن - ممکن - ممکن (۴) غیرممکن - غیرممکن - ممکن
۲۴۸۰. تدبیر در مفهوم آیه شریفه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»، به کدام ثمره منتهی می‌گردد و کدام عبارت مؤید آن است؟
 (۱) درک بیشتر فقر و نیازمندی به خدا و افزایش عبودیت - «مَا رَأَيْتَ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتَ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ»
 (۲) خدایابی فطری و درک حضور خداوند باری تعالی - «مَا رَأَيْتَ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتَ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ»
 (۳) درک بیشتر فقر و نیازمندی به خدا و افزایش عبودیت - «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»
 (۴) خدایابی فطری و درک حضور خداوند باری تعالی - «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»
۲۴۸۱. اگر قرار باشد برای فهم قرآن از ابیات بلند فارسی یاری بجوییم، کدام بیت را برای آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» دورتر خواهیم یافت؟
 (۱) به صحرا بتگرم صحرا تو بینم / به دریا بتگرم دریا تو بینم (۲) دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید
 (۳) ما چو نایبیم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست (۴) ذات نایافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش
۲۴۸۲. این دعای پیامبر ﷺ که می‌فرمایند: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»، برگرفته از کدام آیه شریفه می‌باشد و ایشان را از کدام گروه از مردم جدا می‌کند؟
 (۱) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - انسان‌های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند
 (۲) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» - انسان‌های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند
 (۳) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - انسان‌هایی که فراموش کرده‌اند خدا به آن‌ها هستی بخشیده است.
 (۴) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» - انسان‌هایی که فراموش کرده‌اند خدا به آن‌ها هستی بخشیده است.
۲۴۸۳. با توجه به روایات پیشوایان معصوم علیهم‌السلام برترین عبادت کدام است؟
 (۱) اندیشیدن مداوم درباره حکمت و قدرت خدا
 (۲) تفکر دائمی در آیات و نشانه‌های الهی و قدرت او
 (۳) اندیشیدن مداوم درباره خداوند و قدرت او
 (۴) تفکر دائمی درباره هستی و وجود خداوند و حکمت او
۲۴۸۴. اگر در قالب تمثیل گفته شود «چیزهایی که شیرین نیستند، برای شیرین شدن، نیازمند به چیزی هستند که خودش شیرین باشد.» با پیام کدام آیه مطابقت دارد و تأکیدی بر کدام بخش از استدلال ما برای نیازمندی جهان به خداست؟
 (۱) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» - دوم
 (۲) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» - اول
 (۳) «وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» - دوم
 (۴) «وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» - اول
۲۴۸۵. به کار گرفتن کدام یک از مفاهیم دینی نویدبخش امید به آینده‌ای زیبا می‌باشد و با چه تعبیری عنوان شده است؟
 (۱) «إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَفِي قُدْرَتِهِ» - برترین اعمال
 (۲) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» - برترین اعمال
 (۳) «إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَفِي قُدْرَتِهِ» - برترین عبادت
 (۴) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» - برترین عبادت
۲۴۸۶. اگر بگوییم مصنوعات انسانی از صنایع آن‌ها مستقل هستند، چگونه سخنی گفته‌ایم و علت آن در کدام گزینه بیان شده است؟
 (۱) درست - انسان ناظم مصنوعات خود است و آن مصنوع نیازی به او در بقایش ندارد.
 (۲) نادرست - انسان ناظم مصنوعات خود است و آن مصنوع نیازی به او در بقایش ندارد.
 (۳) درست - زیرا انسان عامل به فعلیت رساندن وجود ساختمان از عدم به هستی است.
 (۴) نادرست - زیرا انسان عامل به فعلیت رساندن وجود ساختمان از عدم به هستی است.
۲۴۸۷. تفاوت بنیادین رابطه یک ساختمان با بتا و رابطه خداوند با عالم در کدام گزینه آمده است؟
 (۱) این رابطه اگرچه در پیدایش، تفاوتی در رابطه با خدا ندارد، اما در بقا بسیار متفاوت است.
 (۲) یک ساختمان از مصالحی تشکیل شده است که هیچ‌یک را بتا به وجود نیاورده است.
 (۳) بتا خود نیازمند به خالق دیگری است، در صورتی که خدا پدیدآورنده بی‌نیاز است.
 (۴) ساختمان در حقیقت بی‌نیاز از بتا است، اما عالم در اوج نیازمندی نسبت به خداوند است.
۲۴۸۸. از عبارت «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ» کدام حقیقت قابل برداشت است؟
 (۱) انسان در دنیا تنها توان درک امور مادی و حقیقی را داراست.
 (۲) عدم توانایی انسان در دیدن خدا با چشم منحصر به این جهان است.
 (۳) با چشم دنیایی تنها می‌توان صفات خداوند را شناخت.
 (۴) چشم مادی انسان در آخرت از دیدن خداوند ناتوان است.
۲۴۸۹. بیت زیر در بردارنده مفهوم و معنای مشترک با کدام گزینه است؟
 «به بینندگان آفریننده را نبینی مرنجان دو بیننده را»
 (۱) دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید اول خدا دید (۲) چه کنیم با که توان گفت که دوست / در کنار من و من مهجورم
 (۳) «لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ» (۴) «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»
۲۴۹۰. کدام مرتبه از دیدن خدا، از برترین هدف‌های زندگی انسان است و کدام بیت حاکی از آن است؟
 (۱) به وسیله قلب و ملاقات با خدا - «ز نام و نشان و گمان برتر است / نگارنده بر شده گوهر است»
 (۲) به وسیله قلب و ملاقات با خدا - «چه کنیم با که توان گفت که او / در کنار من و من مهجورم»
 (۳) خدایابی در وراء هر چیزی - «ز نام و نشان و گمان برتر است / نگارنده بر شده گوهر است»
 (۴) خدایابی در وراء هر چیزی - «چه کنیم با که توان گفت که او / در کنار من و من مهجورم»
۲۴۹۱. با تفکر درباره خداوند و حضور او شناخت چیستی و صفات او و دیدن او با چشم در دنیا و آخرت را چگونه اموری می‌دانیم؟
 (۱) امکان‌پذیر - امکان‌پذیر - امکان‌ناپذیر - امکان‌ناپذیر
 (۲) امکان‌ناپذیر - امکان‌ناپذیر - امکان‌ناپذیر - امکان‌ناپذیر
 (۳) امکان‌پذیر - امکان‌ناپذیر - امکان‌ناپذیر - امکان‌پذیر
 (۴) امکان‌ناپذیر - امکان‌پذیر - امکان‌ناپذیر - امکان‌ناپذیر

برای انفجار...

۲۴۹۲. کدام عناوین با عبارتهای مربوط به خود مناسبت دارند؟

- (الف) نویدبخش امید به آیندهای زیباتر ← «افضل العبادة»
 (ب) جابه‌جا کردن مواد و چینش آنها ← «عملکرد خالق پدیده‌ها»
 (ج) زمینه‌ساز شکوفایی استعدادها ← «تفکروا فی کل شیء»
 (د) هر موجودی در این جهان ← نوری از انوار الهی

(۴) ب، د

(۳) ب، ج

(۲) الف، د

(۱) الف، ج

۲۴۹۳. منظور از «عرفت عمیق» کدام گزینه است و کدام مصراع با آن ارتباط کمتری دارد؟

- (۱) «افضل العبادة ايمان التفکر فی الله» - تو وجود مطلقى فانی‌نما...
 (۲) «افضل العبادة ايمان التفکر فی الله» - به صحرا بتگرم صحرا تو بیتم...
 (۳) «الله نور السماوات و الارض» - به صحرا بتگرم صحرا تو بیتم...
 (۴) «الله نور السماوات و الارض» - تو وجود مطلقى فانی‌نما...

۲۴۹۴. کدام استدلال در راستای اثبات این حقیقت است که: «ما و همه پدیده‌های جهان، در پدید آمدن و هست شدن به آفریننده‌ای نیازمندیم که سرچشمه هستی است و هستی از او جدا نمی‌شود»؟

- (۱) «عدم اتکاء موجودات به خود» - «محتاج بودن پدیده‌ها به غیر خود»
 (۲) «عدم نیازمندی موجود قائم به خود به علت» - «محتاج بودن پدیده‌ها به غیر خود»
 (۳) «عدم اتکاء موجودات به خود» - «نشأت نگرفتن وجود پدیده‌ها از خودشان»
 (۴) «عدم نیازمندی موجود قائم به خود به علت» - «نشأت نگرفتن وجود پدیده‌ها از خودشان»

۲۴۹۵. در بحث خداشناسی و جهان‌شناسی، چند مورد از محتویات مطرح‌شده در گزینه‌های زیر نادرست می‌باشد؟

- (الف) هر پدیده‌ای که هستی‌اش ذاتی نباشد برای وجود، نیازمند پدیدآورنده است.
 (ب) از آنجایی که خدا وجودش از خودش است، پس یک پدیده مستقل است.
 (ج) اینکه مخلوقات عالم پدیده به‌شمار می‌روند، مربوط به مقدمه اول است.
 (د) درک نیازمندی جهان در پیدایش، نیازمند یک تفکر فراتر از شناخت فطری است.

(۴) چهار

(۳) سه

(۲) دو

(۱) یک

۲۴۹۶. بیت «ما همه شیران ولی شیر علم / حمله‌مان از باد باشد دم‌به‌دم» چه موضوعی را از سوی مولوی مطرح نمی‌کند؟

- (۱) انسان و سایر مخلوقات در هر آن باید از خداوند کسب هستی کنند و الا خبری از وجود در او نخواهد بود.
 (۲) هر آنچه در آسمان و زمین است در هستی یافتن و از پیله عدم خارج شدن، نیازمند به خداوند متعال است.
 (۳) تمام موجودات عالم به‌طور دائمی و با زبان حال، در پیشگاه خدا عرض نیاز می‌کنند و این نیاز قطع یا کم نمی‌شود.
 (۴) این‌گونه نیست که خدا در ابتدا انسان را خلق کند و پس از آن انسان هستی‌اش وابسته به خویش باشد.

۲۴۹۷. کدام‌یک از گزینه‌های زیر توصیف دقیق‌تری از عبارت «یا ایها الناس انتم الفقراء» است؟

- (۱) خداوند پدیده‌ای است که خود نیازمند پدیدآورنده نیست.
 (۲) انسان و سایر مخلوقات در پیدایش و بقا نیازمند خداوند هستند.
 (۳) هستی خدا از خود اوست و وجود حق تعالی ذاتی به‌شمار می‌رود.
 (۴) این خداست که با غنای خود قادر است فقر ذاتی انسان را رفع کند.

۲۴۹۸. وقتی نیازمندی لحظه به لحظه یک بنا را در نظر می‌گیریم کدام جنبه از فقر او را در نظر گرفته‌ایم و با عنایت به اینکه او خالق ساختمان نمی‌باشد، کدام صفت را از او سلب می‌کنیم؟

- (۱) نیازمندی در بقا - «وَ اللهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
 (۲) نیازمندی در بقا - «انتم الفقراء الى الله»
 (۳) نیازمندی در پیدایش - «وَ اللهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
 (۴) نیازمندی در پیدایش - «انتم الفقراء الى الله»

۲۴۹۹. بیت «ما چو نایبم و نوا در ما ز توست / ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست» به کدام مفهوم اشاره دارد و با کدام آیه مرتبط است؟

- (۱) همه موجودات پدیده‌هایی هستند که وجودشان از خودشان نبوده و نیست. - «الله نور السماوات و الارض»
 (۲) هر پدیده نیازمند به پدیدآورنده‌ای است که وجودش از خودش باشد. - «الله نور السماوات و الارض»
 (۳) همه موجودات پدیده‌هایی هستند که وجودشان از خودشان نبوده و نیست. - «یا ایها الناس انتم الفقراء الى الله»
 (۴) هر پدیده نیازمند به پدیدآورنده‌ای است که وجودش از خودش باشد. - «یا ایها الناس انتم الفقراء الى الله»

۲۵۰۰. آنان که به دقت و اندیشه در جهان هستی می‌نگرند و علم و قدرت او را می‌بینند، این واقعیت علتی بر مفهوم کدام آیه شریفه است؟

- (۱) «انتم الفقراء الى الله»
 (۲) «کل يوم هو فی شأن»
 (۳) «الله نور السماوات و الارض»
 (۴) «وَ اللهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

۲۵۰۱. کدام‌یک از گزینه‌های زیر درباره حدیث: «اللهم لا تکلنی الى نفسی طرفة عین ابداء» به‌درستی مطرح نشده است؟

- (۱) بیان پیامبر اکرم ﷺ کلید فهم احساس عجز بالای ایشان نسبت به خدای متعال است.
 (۲) رمز وصول به چنین احساسی نسبت به خدا، درک محتوای آیه «انتم الفقراء الى الله» است.
 (۳) درخواست پیامبر اکرم ﷺ برای استمرار رحمت عام الهی است که برای مخلوقات فراگیر است.
 (۴) چنین درخواستی نشانه کمال بتدگی پیامبر است که معلول افزایش خودشناسی ایشان است.

۲۵۰۲. عبارات‌های زیر به ترتیب، به کدام عنوان اشاره دارد؟

۱- «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

۲- ما همه شیران ولی شیر عَلم / حمله‌مان از باد باشد دم به دم

۳- ذات نیافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش

۴- نیازمندی جهان به خدا در پیدایش - «لَا تَفْكَرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» - مقدمه دوم نیازمندی جهان به خدا در بقا

۵- نیازمندی جهان به خدا در بقا - «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» - مقدمه دوم نیازمندی جهان به خدا در پیدایش

۶- نیازمندی جهان به خدا در بقا - «لَا تَفْكَرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» - مقدمه اول نیازمندی جهان به خدا در بقا

۷- نیازمندی جهان به خدا در پیدایش - «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» - مقدمه اول نیازمندی جهان به خدا در پیدایش

۲۵۰۳. آیه شریفه «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» متبوع کدام عبارت قرآنی است؟

۱) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» ۲) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» ۳) «وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» ۴) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»

۲۵۰۴. اگر گفته شود: چنین نیست که خداوند، عالم را آفریده و آن را به حال خود رها کرده باشد، کدام عبارت قرآنی مؤید آن است و این مطلب به کدام یک از مراتب توحید اشاره دارد؟

(توکیبی با درس ۲)

۱) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - توحید در ربوبیت ۲) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» - توحید در ربوبیت

۳) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - توحید در خالقیت ۴) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» - توحید در خالقیت

۲۵۰۵. در کدام عبارت فقط به نیازمندی جهان به خداوند در مرحله بقا تأکید شده است؟

۱) هر پدیده‌ای که وجودش از خودش نباشد، برای موجود شدن به دیگری نیازمند است.

۲) موجودات جهان پدیده‌هایی هستند که در وجود متکی به غیر خود هستند.

۳) بی‌نیازی یک موجود از دیگری فقط زمانی است که ذات و حقیقتش مساوی با موجود بودن باشد.

۴) اگر خداوند هستی‌بخشی نکند، دیگر موجودی در جهان نخواهد ماند.

۲۵۰۶. مفهوم کدام آیه شریفه «تسلسل علت‌ها» را رد می‌کند و نتیجه قبول چنین فرضی در جهان خلقت چه می‌باشد؟

۱) «لَا تَدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ» - هیچ موجودی پدید نمی‌آید.

۲) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» - هیچ موجودی پدید نمی‌آید.

۳) «لَا تَدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ» - وجود همه پدیده‌ها ذاتی می‌باشد.

۴) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» - وجود همه پدیده‌ها ذاتی می‌باشد.

۲۵۰۷. مقصود از تفکر در آنجا که پیامبر ﷺ از دو عبارت «تَفَكَّرُوا» و «لَا تَفَكَّرُوا» استفاده می‌کند، کدام موارد است و تفکری که در حدیث «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ» به کدام یک اشاره دارد؟

۱) تفکر در هستی الهی و تفکر در ذات خداوند - دومین ۲) تفکر در چیستی خداوند و تفکر در اوصاف الهی - دومین

۳) تفکر در اوصاف الهی و تفکر در ذات خداوند - اولین ۴) تفکر در ذات خداوند و تفکر در افعال الهی - اولین

۲۵۰۸. فیض‌رسانی مستمر و لاینقطع خداوند از کدام آیه شریفه مستفاد می‌گردد و علت آن چیست؟

۱) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - نیازهای دائمی مخلوقات لطف و فیض دائمی را طلب می‌کند.

۲) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» - نیازهای دائمی مخلوقات لطف و فیض دائمی را طلب می‌کند.

۳) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» - همه موجودات وجود خود را از خداوند می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار می‌شوند.

۴) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» - همه موجودات وجود خود را از خداوند می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار می‌شوند.

۲۵۰۹. بیت «ما همه شیران ولی شیر عَلم / حمله‌مان از باد باشد دم‌به‌دم» به کدام یک از مراحل نیازمندی عالم به خداوند اشاره بیشتری دارد و با کدام آیه شریفه قرابت مفهومی دارد؟

۱) نیازمندی در آفرینش - «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» ۲) نیازمندی در بقا - «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»

۳) نیازمندی در آفرینش - «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» ۴) نیازمندی در بقا - «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»

۲۵۱۰. در بحث بندگی و عبودیت انسان نسبت به ذات حق تعالی، چند مورد از عبارات زیر مورد تأیید می‌باشد؟

الف) ارتقای عبودیت انسان معلول درک او از فقر نسبت به خداست که مقدم بر افزایش معرفت است.

ب) ارتقای عبودیت انسان معلول درک او از فقر نسبت به خداست که مؤخر بر افزایش معرفت است.

ج) افزایش عبودیت انسان علت درک او از فقر نسبت به خداست که مقدم بر افزایش معرفت است.

د) افزایش معرفت انسان علت درک او از فقر نسبت به خداست که مقدم بر افزایش عبودیت است.

۱) چهار ۲) سه ۳) یک ۴) دو

۲۵۱۱. چند مورد از موارد زیر در بحث شناخت خداوند توسط انسان، به‌درستی بیان شده است؟

الف) احاطه به حقیقت خداوند برای ما ممکن نبوده و لذا نمی‌توانیم ذاتش را بشناسیم.

ب) ما به‌دلیل ذهن محدود خود، امور نامحدود و هستی‌شان را نمی‌توانیم تصور کنیم.

ج) ما انسان‌ها می‌توانیم به وجود خداوند به‌عنوان آفریدگار جهان هستی پی ببریم.

د) توصیه پیامبر ﷺ به عدم تفکر درباره ذات خدا به‌دلیل عدم توان شناخت چیستی اوست.

۱) یک ۲) دو ۳) سه ۴) چهار

۲۵۱۲. با مذاقه در کدام بیت، مرتبه‌ای از بصیرت که از برترین هدف‌های زندگی است و انسان برای رسیدن به آن باید تلاش کند، دریافت می‌گردد؟

- (۱) به صحرا بتگرم صحرا تو بیتم
 (۲) دوست نزدیک‌تر از من به من است
 (۳) بسه بیتندگان آفریننده را
 (۴) نیابد بدو نیز اندیشه راه
- به دریا بتگرم دریا تو بیتم
 وین عجب‌تر که من از وی دورم
 نبیتی مرنجان دو بیتنده را
 که او برتر از نام و از جایگاه

۲۵۱۳. اینکه پیامبر گرامی ما با آن مقام و منزلت در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا» برخاسته از فهم عمیق کدام عبارت قرآنی است؟

- (۱) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» (۲) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» (۳) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» (۴) «وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

۲۵۱۴. کسی که با تکبر و خود بزرگ‌بینی از خواندن نماز روی می‌گرداند، فاقد کدام معرفت قرآنی است و برای او باید کدام عبارت نورانی را قرائت کرد؟

- (۱) انسان نسبت به خدا در ایجاد و دوام نیازمند است. - «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»
 (۲) فقر انسان نسبت به خدا تنها با خدایی شدن رفع می‌شود. - «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»
 (۳) انسان نسبت به خدا در ایجاد و دوام نیازمند است. - «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي»
 (۴) فقر انسان نسبت به خدا تنها با خدایی شدن رفع می‌شود. - «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي»

۲۵۱۵. «لازمة شناخت هر چیزی»، «معرفت عمیق و والا»، و «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» به ترتیب حاکی از کدام موضوعات است؟

- (۱) محاط شدن نسبت به آن - مشاهده خداوند در وراء هر چیز - بازتاب عبودیت حقیقی
 (۲) محاط شدن نسبت به آن - درک فقر حقیقی نسبت به غنای حق - ثمره سودمندترین دانش‌ها
 (۳) محیط شدن بر آن - مشاهده خداوند در وراء هر چیز - ثمره سودمندترین دانش‌ها
 (۴) محیط شدن بر آن - درک فقر حقیقی نسبت به غنای حق - بازتاب عبودیت حقیقی

حالا کنکور...

(ریاضی ۹۹)

۲۵۱۶. از آیه شریفه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...» کدام مفهوم دریافت می‌شود؟

- (۱) هر چیزی در این جهان، نشانگر نور خالق و پروردگار جهان است و روشنی‌بخش آسمان و زمین می‌باشد.
 (۲) شناخت ذات خداوند، معرفتی عمیق و والا است که در نگاه نخست مشکل، اما هدفی قابل دسترسی است.
 (۳) هر موجودی در حد خودش تجلی‌بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.
 (۴) خداوند نور هستی است و تمام موجودات تنها در مرحله پیدایش وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او نورانی می‌شوند.

(تجربی ۹۹)

۲۵۱۷. مایه طراوت و زیبایی بهار جوانی و شکوفایی استعدادهای انسان کدام است؟

- (۱) «ادمان التفكير في الله و في قدرته»
 (۲) «من يعيش بالاحسان أكثر ممن يعيش بالأعمار»
 (۳) «كلما زيد في إيمانه زيد في بلائه»
 (۴) «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

(تجربی ۹۹)

۲۵۱۸. پیام کدام آیه شریفه، حاکی از آن است که هر موجودی در حد خودش تجلی‌بخش خداوند و نشانگر حکمت و قدرت الهی است؟

- (۱) «وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ»
 (۲) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
 (۳) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...»
 (۴) «إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَ رَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ»

(انسانی ۹۹)

۲۵۱۹. اگر بگوییم هر «موجودی به آفریننده نیاز دارد، و خود آفریننده هم به خالق نیاز داشته باشد»؛ نتیجه چنین حرفی چه خواهد بود؟

- (۱) چون به تسلسل علت‌ها منتهی نمی‌شود نیازمند به علت نخستین است. (۲) هیچ چیزی وجود پیدا نمی‌کند چون منتهی به تسلسل علت‌ها می‌شود.
 (۳) چون به مفهوم دور منتهی نمی‌شود نیازمند به علت نخستین است. (۴) هیچ چیزی وجود پیدا نمی‌کند چون منتهی به دور علت‌ها می‌شود.

(خارج ۹۹)

۲۵۲۰. کدام بیت، مفهوم عبارت «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ» را بیان نموده و چرا امکان دسترسی به آن برای جوانات و نوجوانان بیشتر است؟

- (۱) به هر جا بتگرم کوه و در و دشت / نشان از قامت رعنا تو بیتم - معرفت عمیق و والا
 (۲) به هر جا بتگرم کوه و در و دشت / نشان از قامت رعنا تو بیتم - پاکی و صفای قلب
 (۳) به بیتندگان آفریننده را / نبیتی مرنجان دو بیتنده را - پاکی و صفای قلب
 (۴) به بیتندگان آفریننده را / نبیتی مرنجان دو بیتنده را - معرفت عمیق و والا

(زبان ۹۹)

۲۵۲۱. بیت زیر، بیانگر کدام آیه شریفه است؟

- «ما همه شیران ولی شیر علم»
 (۱) «قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ»
 «حمله‌مان از باد باشد دم به دم»
 (۲) «قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَ هُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ»
 (۳) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
 (۴) «وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَضَابَتْهُ خَيْرٌ أطمأن»

(هنر ۹۹)

۲۵۲۲. بیت زیر با کدام مورد، تناسب مفهومی دارد؟

- «دوست نزدیک‌تر از من به من است»
 (۱) «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»
 «وین عجب‌تر که من از وی دورم»
 (۲) «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ»
 (۳) «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ»
 (۴) «إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ بِمَنْزِلَةِ كَفَّةِ الْمِيزَانِ كُلَّمَا زِيدَ فِي إِيمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ»

(ریاضی ۹۸)

۲۵۲۳. اکنون که می‌دانیم «ما همه شیران ولی شیر علم / حمله‌مان از باد باشد دم به دم»؛ چگونه دعا کنیم؟

- (۱) «إِنَّ ضَلَاتِي وَ نَسْكَي وَ مَحْيَايَ وَ مَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ»
 (۲) «رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ»
 (۳) «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا»
 (۴) «اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ»

۲۵۲۴. برترین عبادت کدام است و ثمره آن چگونه ظاهر می‌شود؟
 (۱) «إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ» - نیازمندی به خدا
 (۲) «إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ» - شکوفایی استعدادها
 (۳) «مَنْ يَعِيشَ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَعِيشُ بِالْأَعْمَارِ» - نیازمندی به خدا
 (۴) «مَنْ يَعِيشُ بِالْإِحْسَانِ أَكْثَرَ مِمَّنْ يَعِيشُ بِالْأَعْمَارِ» - شکوفایی استعدادها
 (تجربی ۹۸)
۲۵۲۵. این درخواست که «لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرَفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا» ثمره فهم کدام مسئله است؟
 (۱) آفرینش همه تنبیه خداوند دل است
 (۲) دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
 (۳) به صحرا بنگرم صحرا تو بیتم
 (۴) به هر چیزی که دید اول خدا دید
 (۵) ما همه شیران ولی شیر غلم
 (۶) حمله‌مان از باد باشد دم‌بدم
 (انسانی ۹۸)
۲۵۲۶. اگر سؤال شود «آیا می‌توانیم به ذات خدا پی ببریم؟» پاسخ ما کدام است و دلیل آن چیست؟
 (۱) منفی - احاطه جزء به کل محال است.
 (۲) مثبت - ذات و صفات خداوند یکی است.
 (۳) مثبت - در پشت پرده ظاهر و در ورای هر چیزی خداوند را می‌توان دید.
 (۴) منفی - فقط با اندیشه و دستگاه بینایی نمی‌توان به صفات خدا پی برد.
 (زبان ۹۸)
۲۵۲۷. مفهوم نیازمندی مخلوقات به خداوند متعال در هر آن، در کدام بیت، بیان شده است؟
 (۱) به هر جا بنگرم کوه و در و دشت
 (۲) نشان از قامت رعنا تو بینم
 (۳) دل‌می کز معرفت نور و صفا دید
 (۴) به هر چیزی که دید اول خدا دید
 (۵) ما چو نایبیم و نوا در ما ز توست
 (۶) ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست
 (۷) خشک ابـری که بود ز آب تهی
 (۸) ناپسند از وی صفت آب‌دهی
 (خارج ۹۸ با کمی تفسیر)
۲۵۲۸. پیامبر اکرم ﷺ کدام مورد را برترین عبادت معرفی نموده‌اند؟
 (۱) اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت او
 (۲) گرایش به خداوند و تمسک به او
 (۳) بیان سخن حق در مقابل سلطان ستمگر
 (۴) رسیدن به حضور قائم در حال پیروی از او
 (انسانی خارج ۹۸)
۲۵۲۹. رابطه مصنوعات انسانی با سازندگان، به ترتیب، چه شباهت و تفاوتی با رابطه مخلوقات و خداوند دارند؟
 (۱) نیازمندی در پیدایش - نیازمندی در بقا
 (۲) علت اصلی بودن سازنده - نیازمندی در بقا
 (۳) نیازمندی در پیدایش - قرار گرفتن در جای خود
 (۴) علت اصلی بودن سازنده - قرار گرفتن در جای خود
 (ریاضی ۹۸)
۲۵۳۰. دین اسلام با تفکر در صفات و ذات خداوند به ترتیب، چگونه برخورد کرده است؟
 (۱) تحذیر - تحذیر
 (۲) تحذیر - تشویق
 (۳) تشویق - تحذیر
 (۴) تشویق - تشویق
 (هنر ۹۸)
۲۵۳۱. کدام گزینه، ثمره درک نیازمندی به خدای بی‌نیاز را نشان می‌دهد؟
 (۱) درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز
 (۲) درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش خودشناسی ← افزایش عبودیت و بندگی
 (۳) افزایش خودشناسی ← افزایش معرفت و آگاهی ← درک بیشتر فقر و نیاز
 (۴) افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش عبودیت و بندگی
 (خارج ۹۸ با کمی تفسیر)
۲۵۳۲. کدام گزینه، ثمره درک نیازمندی به خدای بی‌نیاز را نشان می‌دهد؟
 (۱) افزایش معرفت و آگاهی ← افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز
 (۲) افزایش معرفت و آگاهی ← افزایش خودشناسی ← افزایش عبودیت و بندگی
 (۳) کامل شدن معرفت حقیقی ← افزایش آگاهی ← درک بیشتر فقر و نیاز
 (۴) کامل شدن معرفت حقیقی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش عبودیت و بندگی
 (خارج ۹۸ با کمی تفسیر)
۲۵۳۳. در حدیث شریف «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» پیامبر اکرم ﷺ فکر نکردن درباره چه چیزی را توصیه می‌فرمایند و علت آن کدام است؟
 (۱) چپستی خداوند - چون لازمه شناخت هر چیزی احاطه بر آن است.
 (۲) هستی خداوند - چون لازمه شناخت هر چیزی احاطه بر آن است.
 (۳) چپستی خداوند - زیرا محدودیت ذهنی و فکری را به همراه خواهد داشت.
 (۴) هستی خداوند - زیرا محدودیت ذهنی و فکری را به همراه خواهد داشت.
 (فنی و حرفه‌ای ۹۸)
۲۵۳۴. فهم کدام عبارت برای تقویت عبودیت و بندگی در پیشگاه خداوند ضروری است؟
 (۱) «قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ»
 (۲) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»
 (۳) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
 (۴) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
 (هنر ۹۷ با تفسیر)
۲۵۳۵. به کدام علت، پیامبر گرامی اسلام ﷺ به «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» دستور داده‌اند؟
 (۱) لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است و ما هرگز به هستی و چپستی خدا دسترسی نداریم.
 (۲) تفکر در ذات خداوند موجب محدود شدن هستی خداوند می‌شود و ما فقط توان فهم چپستی خدا را داریم.
 (۳) ما به دلیل محدود بودن ذهن خود نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم.
 (۴) هستی و چپستی خداوند در ظرف ذهن ما نمی‌گنجد و ما فقط توانایی فهم مخلوقات خداوند را داریم.
 (ریاضی ۹۵ با تفسیر)
۲۵۳۶. از حدیث شریف «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَبَعْدَهُ وَمَعَهُ» به کدام پیام و مقصود پی می‌بریم؟
 (۱) وابسته بودن جهان در پیدایش در عالم متجلی است.
 (۲) مشاهده کردن خداوند در همه حال برای همه انسان‌ها مقدور است.
 (۳) خداوند نور هستی است و عالم به سبب او پیدا است.
 (۴) اگر عالم باقی است پس به خاطر عنایت خداست.
 (زبان ۹۵)

(هنر ۹۴)

۲۵۲۷. با توجه به حدیث شریف «لَا تَفَكِّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» پیامبر گرامی اسلام ﷺ فرمودند درباره چه چیزی فکر نکنید و علت آن چیست؟

- (۱) چستی خداوند - چون شناخت صفات و ویژگی‌های خداوند امکان‌پذیر نیست.
- (۲) هستی خداوند - چون شناخت صفات و ویژگی‌های خداوند امکان‌پذیر نیست.
- (۳) چستی خداوند - چون لازمه شناخت هر چیزی احاطه بر آن است.
- (۴) هستی خداوند - چون لازمه شناخت هر چیزی احاطه بر آن است.

(خارج ۹۴ با تفسیر)

۲۵۲۸. از آیه شریفه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» کدام موضوعات مفهوم می‌گردد؟

- (۱) بتدگی و عبودیت در پیشگاه خداوند و نیازمندی مخلوقات به خالق در مرحله پیدایش
- (۲) وابستگی دائمی مخلوقات به اراده الهی و نیازمندی مخلوقات به خالق صرفاً در مرحله پیدایش
- (۳) بتدگی و عبودیت در پیشگاه خداوند و وابستگی وجودی جهان در بقای خود به خدا
- (۴) وابستگی دائمی مخلوقات به اراده الهی و وابستگی وجودی جهان از جمله در بقای خود به خدا

(هنر ۹۲)

۲۵۲۹. با توجه به معارف اسلامی شناخت «هستی» و «چستی» خداوند، به ترتیب موصوف به _____ و _____ است.

- (۱) ممکن - ناممکن
- (۲) ناممکن - ممکن
- (۳) ممکن - ممکن
- (۴) ناممکن - ناممکن

۲۵۴۰. با توجه به معارف باقی‌مانده از بنیانگذار مکتب توحیدی خاص اسلام، حضرت محمد ﷺ، تفکر در ذات و صفات خداوند، به ترتیب _____ و _____ است.

- (۱) ممنوع - مورد تشویق
- (۲) ممنوع - ممنوع
- (۳) مورد تشویق - مورد تشویق
- (۴) مورد تشویق - ممنوع

(تجربی ۹۲)

۲۵۴۱. پیام آیه شریفه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» این است که جهان، در _____ نیازمند به خدا است و تمام موجودات _____ است. (خارج ۹۲ با کمی تفسیر)

- (۱) پیدایش و بقا - آیه‌ای از آیات الهی
- (۲) پیدایش و هستی یافتن - آیه‌ای از آیات الهی
- (۳) پیدایش و بقا - نوری از انوار وجود
- (۴) پیدایش و هستی یافتن - نوری از انوار وجود

(هنر ۹۱ با تفسیر)

۲۵۴۲. اگر بگوییم: «وجود هر چیزی در این جهان بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی است» پیام کدام آیه را ترسیم کرده‌ایم؟

- (۱) «وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
- (۲) «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»
- (۳) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
- (۴) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ»

۲۵۴۳. اگر بگوییم «رابطه ما و دیگر موجودات با خدا، مانند رابطه جریان برق با مولد آن است» از این تشبیه به _____ پی می‌بریم که به ترتیب _____ و _____ مفهوم می‌گردد.

- (۱) نیاز پدیده‌ها به پدیدآور در ایجاد و بقا - فقیر - غنی
- (۲) خالقیت خداوند بی‌نیاز و مخلوقیت پدیده‌ها - فقیر - غنی
- (۳) وابستگی کامل مخلوقات به خالق توانا - غنی - فقیر
- (۴) نیازمندی ذاتی پدیده‌ها و بی‌نیازی ذاتی پدیدآور - غنی - فقیر

(خارج ۹۱ با تفسیر)

۲۵۴۴. نیاز مداوم پدیده‌ها به خدا بقا و «تجلی‌گاه خدا و صفاتش بودن از سوی موجودات»، به ترتیب از دقت در آیه _____ و _____ مفهوم می‌گردد.

(خارج ۹۰ با تفسیر)

- (۱) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» - «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
- (۲) «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» - «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»
- (۳) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» - «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
- (۴) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» - «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ»

۲۵۴۵. معرفت والا و عمیق، معرفتی است که _____ و هدفی قابل دسترس است، به خصوص برای جوانان و نوجوانان که _____ دارند. (ریاضی ۸۹ با تفسیر)

- (۱) تنها مؤثر در نظام آفرینش را خدا بدانیم - پاکی و صفای قلب
- (۲) در پشت پرده ظاهر و در ورای هر چیزی خدا را ببینند - پاکی و صفای قلب
- (۳) در پشت پرده ظاهر و در ورای هر چیزی خدا را ببینند - اخلاص در عبودیت و بتدگی برای خدا
- (۴) تنها مؤثر در نظام آفرینش را خدا بدانیم - اخلاص در عبودیت و بتدگی برای خدا

۲۵۴۶. در صحنه پرغوغای حیات، بین افزایش خودشناسی و افزایش عبودیت وی، رابطه _____ برقرار است که کمال حقیقی، زاینده _____ است و قطع رابطه

بین نور و منبع نور _____

- (۱) عکس - فقر و نیازمندی - ناممکن است.
- (۲) مستقیم - فقر و نیازمندی - ناممکن است.
- (۳) عکس - غنا و بی‌نیازی - به فتای نور می‌انجامد.
- (۴) مستقیم - غنا و بی‌نیازی - به فتای نور می‌انجامد.

۲۵۴۷. لذت معرفت والا و عمیق، آن‌گاه به کام جان انسان چشانده می‌شود که _____ با _____ گره بخورد تا توفیق الهی نصیب گردد و موانع راه، به لطف و حمایت

او بی‌اثر شود. (خارج ۸۹ با کمی تفسیر)

- (۱) پاک‌ی و صفای قلب - عزم و تصمیم
- (۲) پاک‌ی و صفای قلب - توحید در خالقیت
- (۳) اخلاص در عمل و توحید عبادی - عزم و تصمیم
- (۴) اخلاص در عمل و توحید عبادی - توحید در خالقیت

۲۵۴۸. کدام بیت با حدیث شریف «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ» تناسب ندارد؟ (ریاضی ۸۷ با تفسیر)

- (۱) دلی کز معرفت نور و صفا دید
- (۲) به هر جا بتگرم کوه و در و دشت
- (۳) خشک ابری که بود ز آب تهی
- (۴) به صحرا بتگرم صحرا تو بینم
- (۱) به هر چیزی که دید اول خدا دید
- (۲) نشان از قامت رعنا تو بینم
- (۳) ناپید از وی صفت آبدهی
- (۴) به دریا بتگرم دریا تو بینم

۲۵۴۹. این بیان امیرمؤمنان علی علیه السلام که می‌فرماید: «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ» با کدام عبارت تناسب معنایی ندارد؟

(خارج ۸۷ با تفسیر - ترکیبی درس ۱۷ پایه یازدهم)

- (۱) «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»
- (۲) «دلی کز معرفت نور و صفا دید / به هر چیزی که دید، اول خدا دید»
- (۳) «وَ مِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا»
- (۴) «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»

۲۴۲۷. مهم‌ترین برنامه در تشکیل خانواده، شناخت ویژگی‌های روحی همسر است. یکی از راه‌های شناخت همسر، معاشرت خانواده‌های دو طرف با یکدیگر و راه دیگر تحقیق از دوستان همسر و شناخت آن‌هاست.

۲۴۲۸. در این معاشرت‌ها، معمولاً احساسات بر هر دو طرف حاکم می‌شود و هر دو نفر شخصیت واقعی خود را پنهان می‌کنند و هر طرف اصرار دارد خود را بهتر از آنچه هست نشان دهد تا محبوب دیگری واقع شود.

۲۴۲۹. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «کسی که ازدواج کند، نصف دین خود را حفظ کرده است؛ پس باید برای نصف دیگر، از خدا پروا داشته باشد.»

۲۴۳۰. لطافت‌های روحی و ظرافت‌های عاطفی دختر، آن‌گاه که در فضای محبت و علاقه جنس مخالف قرار می‌گیرد، احتمال نادیده گرفتن برخی واقعیت‌ها و کاستی‌ها را از سوی دختر را به دنبال خواهد داشت. در نتیجه لازم است پدر برای ازدواج دخترش اذن و اجازه دهد.

۲۴۳۱. امام علی علیه السلام می‌فرماید: «حَبُّ الشَّيْءِ يَمْعَى وَيَصْمُ: علاقه شدید به چیزی به چیزی، آدم را کور و کر می‌کند.» که برای رهایی از این مشکل مشورت با والدین ضروری است.

۲۴۳۲. امام علی علیه السلام می‌فرماید: «حَبُّ الشَّيْءِ يَمْعَى وَيَصْمُ: علاقه شدید به چیزی، آدم را کور و کر می‌کند.» که برای رهایی از این مشکل مشورت با والدین ضروری است.

۲۴۳۳. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «کسی که ازدواج کند، نصف دین خود را حفظ کرده است؛ پس باید برای نصف دیگر، از خدا پروا داشته باشد.»

۲۴۳۴. پیامبر صلی الله علیه و آله درباره اهمیت ازدواج می‌فرماید: «برای دختران و پسران خود امکان ازدواج فراهم کنید تا خداوند اخلاقتان را نیکو کند و در رزق و روزی آن‌ها توسعه دهد و عفاف و غیرت آنان را زیاد گرداند.»

دین و زندگی؛ پایه دوازدهم

درس اول: هستی بخش

۲۴۳۵. اندیشه، بهار جوانی را پرطراوت و زیبا می‌سازد. اندیشه مانند بذری است که در ذهن جوانه می‌زند، در دل و قلب ریشه می‌دواند و برگ و بار آن به صورت اعمال ظاهر می‌گردد.

۲۴۳۶. با توجه به حدیث پیامبر صلی الله علیه و آله که می‌فرماید: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قَدْرَتِهِ: برترین عبادت اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.» اگر درباره آغاز و پایان این هستی پهناتور فکر کنیم این پرسش برای ما پیش می‌آید که موجودات جهان، هستی خود را وامدار چه کسی هستند؟

لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است.

۲۴۳۸. هر کدام از ما، بر اساس فطرت خویش خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم. به روشنی می‌دانیم در جهانی زندگی می‌کنیم که آفریننده‌ای حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می‌کند و به موجودات و مخلوقات مدد می‌رساند. با وجود این شناخت اولیه، قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خداوند فرامی‌خواند. **۲۴۳۹.** قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر درباره خداوند فرامی‌خواند و راه‌های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد. یکی از این راه‌ها تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده و خالق است. دقت کنید، شناخت فطری راه‌های گوناگون ندارد. (رد گزیده‌های ۱ و ۳)

۲۴۴۰. در مقدمه اول استدلال درک نیازمندی جهان به پیدایش می‌گوییم: «ما و مخلوقات این جهان پدیده‌ایم و وجودمان از خودمان نیست.» گزیده‌های «۱»، «۲» و «۳» به «نیازمندی» اشاره کرده‌اند؛ پس مقصودشان مقدمه اول نمی‌باشد.

۲۴۴۱. پدیده‌ها، که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد. یک موجود فقط در صورتی در وجود خود نیازمند به دیگری نیست که خودش ذاتاً موجود باشد.

۲۴۱۴. بررسی سایر گزیده‌ها، گزیده‌های ۱، ۲ و ۴ از نشانه‌های بلوغ عقلی هستند.

۲۴۱۵. چون دختران به خاطر حیا و عزت نفس قوی خود در ازدواج پیش قدم نمی‌شوند ممکن است حیا مانع از آن بشود که دختر همه ویژگی‌های پسر و سابقه او را بشناسد در چنین مواقعی پدر که بر احساسات خود غلبه دارد به راهنمایی اومی پردازد.

۲۴۱۶. از نظر قرآن کریم مهم‌ترین معیار همسر شایسته با ایمان بودن اوست. یکی از راه‌هایی که فرهنگ اسلامی برای شناخت همسر پیشنهاد می‌کند شناخت دوستان همسر و کسانی است که او با آن‌ها معاشرت دارد.

۲۴۱۷. دین اسلام به همه نیازها و خواسته‌های انسان توجه کرده و برای شرایط گوناگون راه‌حل‌هایی حکیمانه ارائه داده است تا نه فرد به هیجان‌ات و طغیان‌های غیراخلاقی گرفتار شود و نه جامعه دچار بحران‌های اجتماعی گردد. پس از تعیین هدف ازدواج، انتخاب همسر متناسب مطرح می‌شود.

۲۴۱۸. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «برای دختران و پسران خود امکان ازدواج فراهم کنید تا خداوند اخلاقتان را نیکو کند و در رزق و روزی آن‌ها توسعه دهد و عفاف و غیرت آن‌ها را زیاد گرداند.» حل مشکلاتی همچون هزینه بالای ازدواج و تأمین خانواده از وظایف مسئولان جامعه است.

۲۴۱۹. براساس آیه «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَ جَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَ رَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ» زمینه‌ساز نیل همسران به آرامش «مودة و رحمة» می‌باشد و همچنین زوج‌آفرینی انسان‌ها نشانه‌هایی برای کسانی است که تفکر می‌کنند. پیشوایان معصوم خواسته‌اند که به خاطر پندارهای باطل فرزندان خود را به گناه نکشاند و جامعه را گرفتار آسیب‌نسانند.

۲۴۲۰. از نظر قرآن کریم مهم‌ترین معیار همسر شایسته با ایمان بودن اوست و آیه شریفه «إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ...» صراحتاً به ایمان اشاره دارد.

۲۴۲۱. تأخیر در ازدواج سبب افزایش فشارهای روحی و روانی، روابط نامشروع و آسیب‌های اجتماعی می‌شود. پیشوایان ما از پدران و مادران خواسته‌اند که با کنار گذاشتن رسوم غلط، شرایط لازم را برای آنان فراهم کنند و به خاطر پندارهای باطل همچون فراهم شدن همه امکانات زندگی فرزندان خود را به گناه نکشاند و جامعه را گرفتار آسیب‌نسانند.

۲۴۲۲. دختران و پسرانی که حفظ عفاف و پاکدامنی را اصل قرار داده‌اند می‌توانند با کاستن از توقعات خود و با نادیده گرفتن موانع خودساخته، یک زندگی مشترک ساده و صمیمی را با همکاری سایر اعضای خانواده آغاز کنند. با رسیدن بلوغ عقلی پس از بلوغ جنسی، جوان درمی‌یابد که باید زندگی را بسیار جدی بگیرد و برای آینده‌اش برنامه‌ریزی کند.

۲۴۲۳. باید محیط خانواده محیط همدلی اعتماد به بزرگ‌ترها شنیدن نظرات یکدیگر باشند تا بهترین تصمیم‌ها گرفته شود و کمتر به حسرت و پشیمانی متجر شود. دختران و پسران جوان که حفظ عفاف و پاکدامنی را اصل قرار داده‌اند، می‌توانند مشکلات پیش روی خود مانند آداب و رسوم غلط و... کنار بگذارند و زندگی ساده را آغاز کنند.

۲۴۲۴. اگر فردی بخواهد به شیوه‌ای غیر از شیوه‌های مطرح‌شده از سوی دین یعنی به «شیوه ناصحیح» به نیاز جنسی خود پاسخ دهد، در آن صورت، لذت آنی برخاسته از گناه، پس از چندی روح و روان فرد را پژمرده می‌کند و شخصیت او را می‌شکند. این‌گونه اشخاص، به جای بازگشت به مسیر درست، برای فرار از این پژمردگی به افراط در گناه کشیده می‌شوند.

۲۴۲۵. حضرت علی علیه السلام می‌فرماید: «علاقة شدید به چیزی (علت) آدم را کور و کر می‌کند (معلول)»، بنابراین نتیجه می‌گیریم بسته شدن چشم و گوش معلول علاقه شدید است.

۲۴۲۶. اگر فردی بخواهد به شیوه‌ای به غیر از شیوه‌های مطرح‌شده از سوی دین یعنی به «شیوه ناصحیح» به نیاز جنسی خود پاسخ دهد، در آن صورت، لذت آنی برخاسته از گناه، پس از چندی روح و روان فرد را پژمرده می‌کند و شخصیت او را می‌شکند. این‌گونه اشخاص، به جای بازگشت به مسیر درست، برای فرار از این پژمردگی به افراط در گناه کشیده می‌شوند.

۲۴۵۶. ۱ حدیث داده شده، اشاره به این دارد که تمام مخلوقات وجودشان را از خدا گرفته و به سبب او پا به عرصه هستی گذاشته اند.

بررسی سایر گزینه ها ۲ و ۳ منظور از این نور، نور فیزیکی نیست که بگوییم مخلوقات نورشان را از خدای می گیرند. **۴** با اشاره به عبارت «به یک اندازه» گزینته غلط شده است.

۲۴۵۷. ۲ شعر باباطاهر که در صورت سؤال آمده بیانگر مشهود بودن و تجلی خداوند در مخلوقاتش است و با حدیث امام علی علیه السلام: «هیچ چیزی را ندیدم مگر اینکه خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم» مرتبط است.

۲۴۵۸. ۳ بیاتی که در عبارت های «الف»، «ج» و «د» آمده است به تجلی خداوند در مخلوقاتش اشاره دارد و با فرمایش امیرالمؤمنین در صورت سؤال مرتبط است. بیت «ذات نیافته از هستی، بخش / چون تواند که بود هستی بخش» به نیازمندی جهان به خدا در پیدایش اشاره می کند.

۲۴۵۹. ۳ از آنجایی که شناخت یک چیز به معنای احاطه و دسترسی به آن است و در مسئله شناخت خدا، این امر برای ما ممکن نیست، پس شناخت ذات و چیستی خدا محال است. و شناخت هستی خداوند که همان شناخت وجود اوست ممکن است.

۲۴۶۰. ۱ اگر انسان به دور از هیجان و هیاهوی زندگی درباره این جهان تفکر کرده باشد این سؤال برایش مطرح می شود که موجودات جهان، هستی خود را و مدار چه کسی هستند؟ اینکه انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، معرفتی عمیق و والا است که در نگاه نخست مشکل به نظر می آید (به آسانی میسر نیست)، اما هدفی قابل دسترس است.

۲۴۶۱. ۱ ذهن ما توان و گنجایش فهم چیستی و ذات موضوعاتی را دارد که محدود هستند، مانند گیاهان، حیوان ها و ستارگان. اینکه انسان بتواند با هر چیزی خدا را ببیند، معرفتی عمیق و والا است.

۲۴۶۲. ۳ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می فرماید: «برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.» که مصداق آن را صفات الهی می توانیم به شمار آوریم نه حقیقت خداوند.

۲۴۶۳. ۳ با وجود این شناخت اولیه (فطری)، قرآن کریم ما را به معرفت عمیق تر (اکتسابی) درباره خداوند فرامی خواند و راه های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می دهد. یکی از این راه ها تفکر درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده و خالق است.

در گزینه «۴» ما نسبت به چیستی و ذات خدا نمی توانیم معرفت کسب کنیم. **۲۴۶۴. ۳** دقت کنید که هرگاه صرفاً اشاره به این شد که مخلوقات پدیده هستند، مقصود مقدمه اول است و شناختی که در این سؤال مطرح شده است: شناخت عمیق اکتسابی و غیر فطری است که ما را به شناخت اوصاف و افعال خدا راهتمایی می کند. در گزینه «۱» موردی که در قسمت دوم بیان شده است به شناخت فطری اشاره دارد.

۲۴۶۵. ۴ پدیده هایی که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد: همان طور که چیزهایی که شیرین نیستند، برای شیرین شدن نیازمند به چیزی هستند که خودش شیرین باشد.

هرچاز نیازمندی پدیده به پدیدآورنده صحبتی به میان آمده، مقصود مقدمه دوم است. **۲۴۶۶. ۴** حدیث پیامبر صلی الله علیه و آله که می فرماید: «تفکروا فی کل شیء و لا تفکروا فی ذات الله: در همه چیز تفکر کنید ولی در ذات خدا تفکر نکنید.» با مفهوم بیت «نیابد بدو نیز اندیشه راه / که او برتر از نام و از جایگاه» قرابت مفهومی دارد.

۲۴۶۷. ۱ در مقدمه دوم است که بحث از نیازمندی یک پدیده به پدیدآورنده به میان می آید. آنچه وجودش از خودش باشد به پدیدآورنده نیاز ندارد، چراکه اصلاً پدیده نمی باشد.

۲۴۶۸. ۱ ابتدای آیه «یا ایها الناس انتم الفقراء» خطاب به انسان ها می باشد ولی توجه کنید که بر اساس این آیه همه مخلوقات از جمله انسان به خداوند نیازمندند. اینکه انسان نسبت به خدا فقیر است، یعنی نیازمند به پدیدآورنده است: پس مقصود، مقدمه دوم است.

۲۴۴۲. ۳ مقدمه دوم: پدیده هایی که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده ای هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد: همان طور که چیزهایی که شیرین نیستند، برای شیرین شدن نیازمند به چیزی هستند که خودش شیرین باشد.

۲۴۴۳. ۱ مفهوم «تسلسل علت ها» یعنی اینکه سلسله علت و معلول ها تا بی نهایت ادامه یابد و به علتی نخستین ختم نشود و این مطلب از نظر عقلی محال است. بر اساس کلام وحیانی «لا تدركه الابصار و هو يدرك الابصار و هو اللطيف الخبير»، چشم ها او را در نمی یابند و اوست که دیدگان را در می یابد. عبارت «و هو اللطيف الخبير» علتی است برای عبارت «و هو يدرك الابصار».

۲۴۴۴. ۱ با توجه به دو مقدمه اول و دوم می توانیم نتیجه بگیریم که ما و همه پدیده های جهان، در پدید آمدن و هست شدن خود، به آفریننده ای نیازمندیم که خودش پدیده نباشد و سرچشمه هستی باشد. این موجود برتر و متعالی «خدا» نامیده می شود.

۲۴۴۵. ۱ بیاتی که در صورت سؤال آمده، مربوط به مقدمه دوم، استدلال درباره نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده است. در مقدمه دوم می گوئیم، پدیده ها، که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده ای (دیگری) هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد. گزینه «۲» مربوط به مقدمه اول است. گزینه «۳» مربوط به نتیجه است.

۲۴۴۶. ۲ بیت صورت سؤال مربوط به مقدمه دوم از استدلال ما برای نیازمندی جهان به خداست و چون بر «نیازمندی پدیده ها» تأکید می کند، با آیه «یا ایها الناس انتم الفقراء إلى الله» مرتبط است.

۲۴۴۷. ۳ بررسی سایر گزینه ها: **۱** جریان برق از نیستی ایجاد نمی شود. **۲** نیاز جریان برق به مولد، یک نیاز حقیقی نیست. **۴** ساختمان در پیدایش، بی نیاز از بتا نیست.

۲۴۴۸. ۴ کار بتا فقط جابه جا کردن مواد و چینش مصالح است و در واقع ساختمان فقط در مرحله پیدایش به بتا و معمار نیاز دارد و در مرحله بقا، بتا برای ساختمان کاری انجام نمی دهد و ساختمان در بقای خود به بتا نیاز ندارد: پس تفاوت در رابطه بین ساختمان و بتا در مرحله «بقا» می باشد و آیه «انتم الفقراء إلى الله» مربوط به نیاز بین عالم و خدا است.

۲۴۴۹. ۳ این بیت در بخش «نیازمندی جهان به خدا در بقا» آمده است. در این بخش آمده موجودات دائماً با زبان حال، به پیشگاه الهی عرض نیاز می کنند: پس از پیدایش نیز همچنان، مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند. **۲۴۵۰. ۴** این آیه هم به نیاز در پیدایش اشاره دارد و هم به نیازمندی در بقا. انتهای آیه، خداوند از دو صفت غنی و حمید استفاده کرده است که به معنای بی نیازی و ستودگی خدای متعال است.

۲۴۵۱. ۳ آیه «یسأله من فی السماوات و الارض کل یوم هو فی شأن»: «هر آنچه در آسمان ها و زمین است پیوسته از او درخواست دارند او همواره دست اندر کار امری است.» به نیازمندی مخلوقات در بقا اشاره دارد.

۲۴۵۲. ۱ افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش عبودیت و بتدگی (ابراز عجز)

۲۴۵۳. ۲ خداوند نور هستی است به این معناست که تمام موجودات وجود خود را از او گرفته و به سبب او پیدا و آشکار می شوند. در واقع، هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

۲۴۵۴. ۱ با توجه به معنای عبارت قرآنی «کل یوم هو فی شأن»: «او همواره دست اندر کار امری است»، یعنی خداوند همواره در حال ابتکار و نوآوری مستمر است.

۲۴۵۵. ۴ خدا نور هستی است به این معناست که تمام موجودات وجود خود را از او گرفته و به سبب او پیدا و آشکار می شوند. در واقع، هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

﴿توجه: موجودات به یک اندازه تجلی بخش اوصاف الهی نیستند.﴾

۲۴۸۲. ۱ این دعای پیامبر ﷺ نشان می‌دهد که ایشان نسبت به نیاز دائمی‌شان در برابر خدا کاملاً آگاهی داشته‌اند و از این جهت این دعا با آیه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» ارتباط معنایی دارد. انسان‌های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند بی‌توجه‌اند؛ اما انسان‌های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می‌دانند.

۲۴۸۳. ۳ بر اساس فرمایش پیامبر ﷺ: «برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.»

۲۴۸۴. ۱ مثالی که در صورت سؤال آمده، در مقدمه دوم استدلال نیازمندی جهان به خدا در پیدایش مطرح شده است. مفهوم این مثال، نیازمندی پدیده‌ها به پدیدآورنده است. آیه‌ای که بیانگر این مفهوم است، آیه «يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» است.

۲۴۸۵. ۳ اندیشه، امید به آینده‌ای زیباتر را نوید می‌بخشد که طبق فرموده رسول خدا ﷺ: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قَدْرَتِهِ: برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.»

۲۴۸۶. ۱ اگر بگوییم مصنوعات انسانی از صانع آن‌ها مستقل هستند، سخن درستی گفته‌ایم؛ زیرا انسان و موادی که از آن‌ها، چیزی را می‌سازد و به وجود می‌آورد، همه مخلوق خداوند هستند و خداوند خالق آن‌ها و خواصشان است در حالی که انسان فقط ناظم است، نه هستی‌بخش و خالق.

۲۴۸۷. ۲ اگر کمی دقت کنیم، درمی‌یابیم که یک تفاوت بنیادین میان این دو رابطه وجود دارد، مسجد گوهرشاد از مصالح ساختمانی مانند خاک، سنگ، گچ، چوب، کاشی و... تشکیل شده که هیچ کدام از آن‌ها را بنا به وجود نیآورده است. به عبارت دیگر بنا نه اجزای ساختمان را پدید آورده و نه خواص آن اجزا را. کار بنا فقط جابه‌جا کردن مواد و چیتش آن‌هاست، اما خداوند، خالق سنگ، گچ، چوب و خواص آن‌ها و حتی خالق خود بنا است. گزینه «۳» درست است، اما صحبتی از رابطه بنا و ساختمان نکرده است.

۲۴۸۸. ۳ چشم توانایی دیدن همه اشیای مادی را ندارد چه برسد به موجودات غیرمادی مثل فرشتگان و از این بالاتر به وجود مقدس خداوند که هیچ شکل و تصویری و هیچ طول و عرض و ارتفاعی ندارد؛ بنابراین خداوند را نه تنها در این دنیا نمی‌توان با چشم مادی دید بلکه در آخرت نیز نمی‌توان او را به این چشم مشاهده کرد. همان‌طور که در آیه «لَا تَدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ يَدْرِكُ الْأَبْصَانَ» به آن اشاره شده است.

۲۴۸۹. ۳ بیت صورت سؤال و آیه «لَا تَدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ هُوَ يَدْرِكُ الْأَبْصَانَ» هر دو به قابل مشاهده نبودن خداوند با چشم دنیایی اشاره دارند.

۲۴۹۰. ۲ نوعی از دیدن وجود دارد که نه تنها امکان‌پذیر است بلکه از برترین هدف‌های زندگی است و هر کس باید برای رسیدن به چنین دیدنی تلاش کند این مرتبه دیدن به وسیله قلب و ملاقات با خداست. این موضوع از بیت دوست نزدیک‌تر از من به من است/ وین عجب‌تر که من از وی دورم / چه کنم با که توان گفت که او/ در کنار من و من مهجورم قابل برداشت است.

۲۴۹۱. ۴ ما با اینکه به وجود خداوند به‌عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و صفات او را می‌توانیم به‌تأسیس، اما نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم. خداوند را نه تنها در این دنیایم می‌توان با چشم مادی دید بلکه در آخرت نیز نمی‌توان او را با این چشم مشاهده کرد.

۲۴۹۲. ۱ اندیشه مانند بذری است که در ذهن جوانه می‌زند، در دل و قلب ریشه می‌دواند و برگ و بار آن به صورت اعمال ظاهر می‌گردد. در نتیجه بهار جوانی را پرطراوت و زیبا می‌سازد، استعدادها را شکوفا می‌کند و امید به آینده‌ای زیباتر را نوید می‌بخشد. پیامبر اکرم ﷺ: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قَدْرَتِهِ: برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.» پیامبر اکرم ﷺ: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَ لَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ: در هر چیزی اندیشه کنید و در ذات خدا تفکر نکنید.» کار خالق، خلق و دادن اثر به هر پدیده‌ای است اما کار بنا و معمار و به‌طور کلی ما انسان‌ها این است که مواد آماده که قبلاً خداوند خلق نموده است را جابه‌جا کنیم و چیتش آن‌ها را مرتب کنیم و به این وسیله مصنوعاتی مانند ساختمان، ساعت و... بسازیم. هر موجودی در جهان آیه و نشانه‌ای از نشانه‌های الهی است نه نوری از انوار چرا که اولاً موجودات جهان نور نیستند و فقط خداوند نور است، ثانیاً خداوند یک وجود است (توحید) و انوار (جمع) نیست.

۲۴۹۹. ۲ بی‌تی که در صورت سؤال آمده به صورت تمثیلی می‌گوید یک پدیده مانند ابر خشکی است که آب ندارد و در نتیجه نمی‌تواند آب‌دهی و باران داشته باشد؛ یعنی نمی‌تواند پدیدآورنده باشد. مفهوم این بیت با مقدمه دوم، استدلال درباره نیازمند بودن جهان در پیدایش خود به آفریننده مرتبط است که در گزینه «۴» آمده است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ هر موجودی که ذات و حقیقتش مساوی با موجود بودن باشد، واجب‌الوجود است نه ممکن‌الوجود. **۲** هر چیزی که برای موجود شدن به دیگری نیازمند است پدیده است ولی همواره نیست چون ممکن‌الوجود است. **۳** هر پدیده‌ای که وجودش از خودش نباشد برای موجود شدن به دیگری نیازمند است. **۴** وقتی از کلماتی مانند «هر لحظه»، «هر آن»، «همواره» و «دائماً» استفاده می‌شود، منظور نیازمندی در بقا است. عبارت «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» نشان می‌دهد که خدا همواره در حال پاسخ به نیازهای مخلوقات است.

۲۴۷۱. ۳ عبارت «دم‌به‌دم» نشان می‌دهد که این گزینه به نیازمندی در بقا اشاره کرده است.

۲۴۷۲. ۳ پیامبر گرامی ﷺ ما، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذارد نکند. «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا: خدایا هیچ‌گاه مرا چشم به هم زدن به خودم وا نگذار.»

۲۴۷۳. ۲ افزایش خودشناسی در کبیشتر فقر و نیاز افزایش بندگی (ابراز عجز) **۲۴۷۴. ۲** خدا نور هستی است، به این معناست که تمام موجودات وجود خود را از او گرفته و به سبب او پیدا و آشکار می‌شوند. در واقع، هر موجودی در حد خودش تجلی‌بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

۲۴۷۵. ۴ بررسی سایر گزینه‌ها: **۱** نیاز ساختمان در پیدایش به‌تأسیس نیست. **۲** دوام هستی به نیازمندی در بقا اشاره دارد. **۳** نیاز به بقا هیچ‌گاه کم نمی‌شود.

۲۴۷۶. ۴ مصراع اول بر نیازمندی مابه خدا و مصراع دوم بر بی‌نیازی خدا تأکید دارد. در نتیجه باید گزینه‌ای را انتخاب کنیم که به هر دو مفهوم اشاره دارد، تنها گزینه‌ای که بیانگر هر دو مفهوم باشد، آیه «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَ اللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ» است.

بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ این جمله نورانی در خواست عاجزانه پیامبر از خداوند است که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذارد نکند که نتیجه افزایش خودشناسی و درک بیشتر فقر و نیاز نسبت به خداست. **۲** بیانگر «توحید در مالکیت» است. **۳** بیانگر «نیازمندی موجودات در بقای خود به خداوند» است.

۲۴۷۷. ۲ بی‌تی که در صورت سؤال آمده است به معرفت عمیق اشاره دارد که در آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» آمده است.

دقت کنید: گزینه «۴» که حدیثی از امام علی علیه السلام است با بیت «دلی کز معرفت نور و صفا دید...» مرتبط است، ولی در صورت سؤال آیه خواسته است.

۲۴۷۸. ۲ مفهوم نور بودن خداوند در آیه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» بیانگر آن است که موجودات، به سبب او یا به عرصه وجود می‌گذرانند و هویدا و آشکار می‌گردند و همچنین آیه «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» به نیازمندی آن به آن و همیشگی موجودات به خداوند اشاره دارد و اینکه موجودات علاوه بر پیدایش، برای بقای خود نیز به خداوند نیازمندند.

۲۴۷۹. ۴ شناخت مسائل نامحدود غیرممکن است. شناخت چیستی خدا یا ذات خدا غیرممکن است. شناخت هستی و کیستی و صفات خدا ممکن است.

۲۴۸۰. ۳ آیه‌ای که در صورت سؤال آمده به نیازمندی مخلوقات عالم در همه حال و همه لحظات به خداوند اشاره دارد و ثمره و نتیجه درک این نیازمندی موجب تقویت و افزایش عبودیت می‌شود. عبارت «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا: خدایا هیچ‌گاه مرا چشم به هم زدن به خودم وا نگذار»، مؤید نیازمندی انسان به خداوند است.

۲۴۸۱. ۴ بی‌تی که در گزینه «۴» آمده است به نیازمندی مخلوقات به خدا در پیدایش اشاره دارد. گزینه‌های «۱»، «۲» و «۳» به نوعی بیان می‌کنند که ما و سایر مخلوقات تجلی وجود خدا هستیم.

پایه دوازدهم

۲۴۹۳. معرفت عمیق به معنای دیدن خدا در تمام مخلوقات است که از اعتقاد به اینکه خدا نور آسمان و زمین است نشأت می‌گیرد. مصراعی که در گزینه «۴» آمده است به هستی‌بخشی خدا اشاره دارد نه اینکه عالم تجلی‌گاه خداست.

۲۴۹۴. در راستای اثبات نتیجه‌ای که در صورت سؤال آمده است از دو مقدمه استفاده می‌کنیم: مقدمه اول: اگر به خود نظر کنیم، خود را پدیده‌ای می‌یابیم که وجود و هستی‌مان از خودمان نیست. (عدم اتکاء موجودات به خود) مقدمه دوم: پدیده‌هایی که وجودشان از خودشان نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده‌ای هستند.

۲۴۹۵. عبارت‌های «الف»، «ج» و «د» درست است، ولی در عبارت «ب» دقت کنید وقتی گفته می‌شود «پدیده» منظور موجودی است که وجود دیگری او را خلق کرده است و این وصف شایسته خداوند نمی‌باشد.

۲۴۹۶. عبارت «دم‌به‌دم» نشان می‌دهد که این بیت به نیازمندی در بقا اشاره دارد که گزینه «۲» تنها به نیازمندی در پیدایش اشاره دارد و مفهوم بیت مذکور را مطرح نمی‌کند.

۲۴۹۷. بررسی سایر گزینه‌ها: ۱، ۳ و ۴ به بی‌نیازی خدا اشاره شده است، در حالی که در این آیه به نیازمندی انسان اشاره شده است.

۲۴۹۸. وقتی از کلماتی مانند «هر لحظه»، «هر آن»، «همواره» و «دائماً» استفاده می‌شود، منظور نیازمندی در بقا است. بتأیید خود نیازمند است، یعنی دارای ویژگی «الغیتی الحمید» نمی‌باشد.

۲۴۹۹. در بیت صورت سؤال به نیاز موجودات به خدای بی‌نیاز که وجودش از خودش است، توجه شده است. (مقدمه دوم نیازمندی جهان به خدا در پیدایش) با توجه به مفهوم بیت «ما چو نایبم و نوا در ما ز توست...» یعنی همه موجودات در هر آن به خداوند نیازمندند و این نیاز هیچ‌گاه قطع و یا کم نمی‌شود و با آیه «یا ایها الناس انتم الفقراء الى الله» مرتبط است.

۲۵۰۰. خداوند نور هستی است (علت). در واقع، هر موجودی در حد خودش تجلی‌بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است. از همین رو آنان که به دقت و اندیشه در جهان هستی می‌نگرند، در هر چیزی خدا را مشاهده می‌کنند و علم و قدرت او را می‌بینند. (معلول)

۲۵۰۱. پیامبر گرامی ﷺ ما، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند: «اللهم لا تكلني الى نفسي طرفة عين أبدا. خدایا هیچ‌گاه مرا چشم به هم زدن به خودم وا مگذار.»

در گزینه «۳» به رحمت عام اشاره شده است که صحیح نیست، چراکه این نوع از رحمت، بدون دعا هم نصیب انسان و سایر مخلوقات می‌شود.

۲۵۰۲. آیه شریفه «يسألونك عن السماوات والأرض»: «هر کس در آسمان‌ها و زمین از او در خواست می‌کند» بیانگر نیازمندی جهان به خدا در بقاست چرا که صرفاً اشاره به ابزار نیاز و درخواست مخلوقات داشته و به نوعی پیدایش آن‌ها را قبلاً پذیرفته است. این بیت بیانگر این حقیقت است که انسان در پیدایش و بقا نیازمند خداوند است. آیه شریفه «كل يوم هو في شأن»: «او همیشه مشغول انجام کار است» بیان‌کننده نیاز مخلوقات به خداوند در بقاست. بیت «ذات نایافته از هستی، بخش...» بیانگر مقدمه دوم نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش است. یعنی موجودی که وجودش از خودش نباشد، نمی‌تواند به دیگران هستی ببخشد.

۲۵۰۳. آیه شریفه «انتم الفقراء الى الله» به نیاز ذاتی انسان و سایر موجودات به خداوند اشاره دارد که متبوع (علت) آیه شریفه «يسألونك عن السماوات والأرض» است که به درخواست دائمی پدیده‌ها از خداوند اشاره دارد.

«انتم الفقراء الى الله» ← متبوع یا علت
«يسألونك عن السماوات والأرض» ← تابع یا معلول

۲۵۰۴. با توجه به ترجمه آیه «كل يوم هو في شأن» به این نتیجه می‌رسیم که نیازهای دائمی موجودات، لطف و فیض دائمی را طلب می‌کند. خداوند او هر لحظه دارای فیضی جدید و مستمر برای آفریده‌هاست. چنین نیست که خداوند، عالم را آفریده و آن را به حال خود رها کرده باشد؛ بلکه همواره امور هستی را تدبیر و اداره می‌کند (توحید در ربوبیت).

۲۵۰۵. این حقیقت که اگر خداوند هستی‌بخشی نکند، دیگر موجودی در جهان باقی نخواهد ماند، ناظر بر مفهوم نیازمندی جهان به خدا در بقاست.

۲۵۰۶. مفهوم «تسلسل علت‌ها» یعنی اینکه سلسله علت و معلول‌ها تا بی‌نهایت ادامه یابد و به علتی نخستین ختم نشود و این مطلب از نظر عقلی محال است. با توجه به این نکته مفهوم آیه «یا ایها الناس انتم الفقراء الى الله و الله هو الغنی الحمید»: «ای مردم شما به خداوند نیازمند هستید و خداست که [تنها] بی‌نیاز ستوده است» «تسلسل علت‌ها» را رد می‌کند: زیرا ذهن ما اگر موجودی را ببیند که قبلاً نبوده و بعد پدید آمده (مانند انسان‌ها و سایر موجودات) در اینجا می‌گوید «پدیده» نمی‌تواند خود به خود پدید آید و حتماً آفریننده‌ای آن را پدید آورده است. نتیجه قبول فرض محال «تسلسل علت» این است که هیچ چیزی وجود پیدا نکند: زیرا هر موجودی را که ما فرض کنیم، باید قبل از آن موجودی باشد تا آن را پدید آورد و این سلسله تا بی‌نهایت پیش خواهد رفت و هیچ‌گاه، هیچ موجودی پدید نخواهد آمد.

۲۵۰۷. در هستی اوصاف و افعال خدای توان‌تفکر کرد، پس امر به «تفکروا» می‌آید. تفکر در ذات خدا برای ما ممکن نیست، پس برای آن امر به «لا تفکروا» می‌آید.

۲۵۰۸. با توجه به عبارت «يسألونك عن السماوات والأرض»، نیازهای دائمی مخلوقات لطف و فیض دائمی را طلب می‌کند.

﴿توجه: فعل مضارع «يسألون» بر استمرار اشاره دارد.﴾

از عبارت «كل يوم هو في شأن»، فیض‌رسانی مستمر و لاینقطع خداوند برداشت می‌شود. منظور از «یوم» مطلق زمان است و به معنای روز نیست.

۲۵۰۹. مفهوم شعری که در صورت سؤال آمده بیانگر این است که موجودات اگر حرکتی دارند و کاری انجام می‌دهند همه در اثر وجود خداست، این مفهوم به نیازمندی موجودات عالم در بقا اشاره دارد و با آیه «يسألونك عن السماوات والأرض» قرابت مفهومی دارد.

۲۵۱۰. عبارت‌های «ب» و «د» صحیح است.

بررسی عبارت‌های نادرست: عبارت «الف» عبودیت مؤخر بر افزایش معرفت است. عبارت «ج» افزایش عبودیت انسان معلول درک او از فقر نسبت به خداست. انسان‌های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می‌دانند. هر چه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود (علت)، نیاز به او را بیشتر احساس و ناتوانی و بتدگی خود را بیشتر ابراز می‌کند. (معلول) افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش عبودیت و بتدگی

۲۵۱۱. عبارت‌های «الف»، «ج» و «د» صحیح است ولی در عبارت «ب» کلمه هستی سبب غلط شدن آن شده است: چرا که ما قادریم به هستی موجودات پی ببریم.

۲۵۱۲. نوعی از دیدن (بصیرت) خداوند وجود دارد که نه تنها امکان‌پذیر است، بلکه از برترین هدف‌های زندگی است و هر کسی باید برای رسیدن به چنین دیدنی تلاش کند. این مرتبه، دیدن به وسیله «قلب» و ملاقات با خداست که بیت «دوست نزدیک‌تر از من به من است اوین عجب‌تر که من از وی دورم» به این مفهوم اشاره دارد.

۲۵۱۳. انسان‌های آگاه دائماً سایه لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می‌دانند. بنابراین افزایش خودشناسی و درک بیشتر فقر و نیاز «انتم الفقراء الى الله» سبب می‌شود که پیامبر گرامی ﷺ ما با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند بخواهد که برای یک لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند.

۲۵۱۴. دقت کنید که فقر انسان نسبت به خدا دائمی است و هیچ‌گاه از بین نمی‌رود. توجه داشته باشید که قسمت دوم گزینه «۱» حدیث نیست، بلکه یک آیه است، ولی سؤال از شما یک حدیث را خواسته است.

۲۵۱۵. شناخت هر چیزی، احاطه و دسترسی به آن است یعنی بتوانیم بر آن چیز محیط شویم یا به عبارت دیگر آن چیز محاط ما باشد. معرفت عمیق و والا این است که بتوانیم خداوند را در عمق هر پدیده و در ورای هر چیزی مشاهده کنیم. خودشناسی، سودمندترین دانش‌هاست و اگر خودشناسی انسان افزایش یابد، درک فقر انسان نیز بالاتر می‌رود. این مطلب در آیه شریفه «انتم الفقراء الى الله» مشهود است.

دقت کنید: سه گزینه دیگر بیانگر تجلی خداوند در مخلوقات است.

۲۵۲۶. ۱. نمی‌توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم. خداوند حقیقتی نامحدود دارد؛ در نتیجه ذهن ما نمی‌تواند به حقیقت او احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید. بنابراین، با اینکه ما به وجود خداوند به‌عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و صفات و اسماء او را می‌توانیم بشناسیم، اما نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم.

۲۵۲۷. ۳. وقتی از نیاز در هر لحظه صحبت به میان می‌آید، مقصود همان نیازمندی در بقاست که در گزینه «۳» به آن اشاره شده است و اینکه انسان در هر آن به خدا نیاز دارد. در بیت مذکور، انسان و مخلوقات جهان تشبیه به «نی» و «کوه» شده‌اند و صدای حاصل از این دو، همان خداوند و اراده اوست که تا او نخواهد «نی» و «کوه» هم، صدایی نخواهند داشت.

دقت کنید: گزینه‌های «۱» و «۲» به نیازمندی در پیدایش اشاره دارند.

۲۵۲۸. ۱. پیامبر ﷺ فرموده است: «برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.»

۲۵۲۹. ۱. شباهت مصنوعات انسانی و مخلوقات خداوند در این است که برای پیدایش خود به سازندگان خود نیازمندند، ولی تفاوت آن‌ها در این است که دوام و بقای موضوعات انسانی، وابسته به صانع آن‌ها نیست، ولی دوام و بقای مخلوقات وابسته به خداست.

۲۵۳۰. ۳. با توجه به فرموده پیامبر ﷺ: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» در همه چیز فکر کنید، ولی در ذات خدا تفکر نکنید. نتیجه می‌گیریم دین اسلام تفکر در صفات خداوند را تشویق کرده ولی از تفکر در ذات خداوند بر حذر داشته است (تحدیر).

۲۵۳۱. ۴. افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش بندگی

۲۵۳۲. ۳. هر چه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خداوند بیشتر شود، فقر و نیازمندی خود را بیشتر درک کرده و در پروردگار فقر، خدارا بیشتر و بهتر عبادت می‌کند.

۲۵۳۳. ۱. تفکر در ذات و چیستی خداوند ممنوع است؛ چرا که ذهن محدود انسان توان احاطه بر ذات نامحدود خداوند را ندارد. لازمه شناخت هر چیزی احاطه بر آن است. به همین دلیل پیامبر اکرم ﷺ فرمودند: «تَفَكَّرُوا فِي كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِ اللَّهِ» در هر چیزی تفکر کنید و در ذات (چیستی) خداوند تفکر نکنید. هر قدر انسان فقر و نیازمندی خود را به خداوند بهتر درک کند، بندگی و عبودیتش در پیشگاه خداوند بیشتر و قوی‌تر می‌شود و آیه «بِأَيِّهَا النَّاسُ أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» مبین این امر است.

۲۵۳۵. ۳. هر چیستی که برای خداوند فرض کنیم او را در حد تصورات ذهنی خود پایین آورده و محدود کرده‌ایم.

۲۵۳۶. ۳. پیام حدیث «خداوند نور هستی است»، یعنی تمام موجودات به سبب او پیدا شده‌اند.

۲۵۳۷. ۳. ذهن ما گنجایش فهم چیستی امور محدود را دارد، زیرا لازمه شناخت هر چیزی احاطه بر آن است، پس قادر به درک چیستی خداوند نیستیم.

۲۵۳۸. ۴. «يَسْأَلُهُ...» از او درخواست می‌کنند. بیانگر وابستگی همیشگی مخلوقات در بقای به خداوند و اراده اوست. از آنجا که صرفاً صحبت از درخواست کردن مخلوقات است پس نیاز در پیدایش را مطرح نکرده است! عبارت «كُلُّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ» او هر روز دست‌اندر کار امری است. نیز بیانگر اراده خداوند و ربوبیت او در قبال مخلوقات است.

۲۵۳۹. ۱. شناخت هستی خداوند با استفاده از استدلال‌های حجت درون (عقل) و رهنمودهای حجت بیرونی (پیامبران) ممکن است. هر چیستی که برای خداوند فرض کنیم، او را در حد تصورات ذهنی خود پایین آورده و محدود کرده‌ایم، پس شناخت چیستی خداوند ناممکن است.

۲۵۴۰. ۱. طبق فرمایش پیامبر ﷺ: «تفکر در صفات الهی متعی ندارد، ولی در ذات خدا نمی‌توان تفکر کرد.»

۲۵۱۶. ۳. قرآن کریم می‌فرماید: «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» خداوند نور هستی است؛ و مفهوم این آیه این است که هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است. بررسی سایر گزینه‌ها: ۱. هر چیزی در این جهان بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی است. ۲. شناخت ذات خداوند، غیرممکن است و حتی با معرفت عمیق نیز امکان‌پذیر نیست. ۴. خداوند نور هستی است و تمام موجودات در مرحله پیدایش و بقا به خداوند نیازمند بوده و وجود خود را از او می‌گیرند.

۲۵۱۷. ۱. اندیشه مانند بذری است که در ذهن جوانه می‌زند، در دل و قلب ریشه می‌دواند و برگ و بار آن به‌صورت اعمال ظاهر می‌گردد. و نتیجه و ثمره آن، این است که بهار جوانی را پر طراوت و زیبا می‌سازد. پیامبر اکرم ﷺ در مورد اندیشیدن فرمودند: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ قُدْرَتِهِ» برترین عبادت، اندیشیدن مداوم درباره خدا و قدرت اوست.

۲۵۱۸. ۳. نور آن چیزی است که خودش پیدا و آشکار است و سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر نیز می‌شود. خداوند نور هستی است، یعنی تمام موجودات، «وجود» خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می‌گذارند و وجودشان به او وابسته است. در نتیجه هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود و هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

۲۵۱۹. ۲. تصور نیاز خالق به آفریننده مساوی با این است که هیچ چیزی وجود پیدا نمی‌کند، چون او خود نیز نیازمند خالق است و خالق او نیز نیازمند خالق دیگر است و الی آخر. این مفهوم بیانگر تسلسل علل است: یعنی علت‌ها سلسله‌وار به دنبال یکدیگر می‌آیند.

۲۵۲۰. ۲. امیرالمؤمنین علی (ع): «مَا رَأَيْتُ شَيْئًا إِلَّا وَرَأَيْتُ اللَّهَ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ وَ مَعَهُ» هیچ چیزی را ندیدم مگر اینکه خداوند را قبل و بعد و با آن دیدم. این حدیث در مورد مشهود بودن خداوند در تمامی هستی و کاملاً هم‌راستا با بیت باباطاهر است که سرود: «به صحرا بتگرم صحرا تو بیتم / به دریا بتگرم دریا تو بیتم» به هر جا بتگرم کوه و در و دشت / نشان از قامت رعنا تو بیتم»

۲۵۲۱. ۳. این بیت بیانگر نیازمندی جهان به خدا در تمامی مراحل (پیدایش و بقا) است. چرا که بیان می‌کند ما همه وجود داریم اما وجودمان مانند شیر طراحی شده روی پرچم از خودمان نیست، بلکه وابسته به خداوند است. از آیه شریفه نیز تعبیر «أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ» به همین معناست.

۲۵۲۲. ۳. در این بیت نزدیکی بیش از حد تصور خدا به بتدگان مطرح شده است که در حقیقت همان نور بودن خداوند و حضور او در وجود تمام مخلوقات و تجلی و بازتاب بودن مخلوقات برای خداوند است. امام علی (ع) فرمودند: «چیزی را ندیدم مگر اینکه خدا را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم.»

۲۵۲۳. ۳. در بیتی که در صورت سؤال آمده، موجودات را به شیرهای علم (پرچم) و خداوند را به باد تشبیه کرده است که اگر تکانی می‌خورند و کاری انجام می‌دهند، از خداست. این بیت بیانگر نیازمندی موجودات در افعال خود به خداوند است، بنابراین اکنون که می‌دانیم همه ما به خداوند نیازمند هستیم، شایسته است مانند پیامبر گرامی اسلام ﷺ، عاجزانه از درگاه خداوند درخواست کنیم: «اللَّهُمَّ لَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ أَبَدًا» خدایا مرا چشم بر هم زدنی به خودم وا مگذار. **۲۵۲۴.** ۲. طبق حدیث شریف «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ إِدْمَانُ التَّفَكُّرِ فِي اللَّهِ وَ فِي قُدْرَتِهِ» برترین عبادت تفکر عمیق در امور خداوند است.

اندیشه، که بهار جوانی را پر طراوت و زیبا می‌سازد، استعدادها را شکوفا می‌کند و امید به آینده‌ای زیباتر را نوید می‌بخشد. علاوه بر آن می‌تواند برترین عبادت‌ها باشد.

۲۵۲۵. ۴. این فرمایش پیامبر ﷺ است که می‌فرماید: «مرا چشم به هم زدنی به خودم وا مگذار.» بیانگر لوح عبودیت انسان است که ناشی از درک بیشتر فقر و نیاز انسان به خداست، همچنان مصراع «حمله‌مان از باد باشد دم‌به‌دم» همین نیازمندی را در قالب شعر بیان می‌کند.

۲۵۴۱. ۱ مقصود از اینکه خدا نور هستی است این است که همه مخلوقات خدا را نشان می‌دهند و هر کدام آیه و نشانه‌ای از خالق خویش هستند.

۲۵۴۲. ۳ و نور هستی است، یعنی تمام موجودات وجودشان به وجود او وابسته است، به همین جهت، هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود.

۲۵۴۳. ۱ این تشبیه بیانگر نیازمندی جهان به خداوند هم در پیدایش و هم در بقاست چرا که اگر دریا نباشد موجی هم باقی نمی‌ماند: پس اگر خداوند نباشد نه تنها آفرینش بلکه بقای مخلوقات نیز از بین می‌رود. در این رابطه ما و دیگر موجودات «فقیر» هستیم و خداوند «غنی» است.

۲۵۴۴. ۱ نیاز جهان به خداوند در بقا از آیه شریفه «يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...»: «هر کس در آسمان‌ها و زمین از او درخواست می‌کند» برداشت می‌گردد. در این آیه اشاره به درخواست جهانیان شده است: یعنی به‌طور پیش‌فرض هستی یافتن و خلق جهان پذیرفته شده است.

خداوند نور هستی است و همه مخلوقات از نور وجود او پیدا و آشکار می‌شوند: پس مخلوقات تجلی‌گاه خداوند و صفات او هستند. در آیه شریفه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ»: «خداوند نور آسمان‌ها و زمین است» به همین مفهوم اشاره شده است.

۲۵۴۵. ۲ اینکه انسان در پشت هر چیزی خدا را ببیند، معرفتی عمیق و والا است که در نگاه نخست مشکل به‌نظر می‌آید، اما هدفی قابل دسترس است: به‌خصوص برای جوانان و نوجوانان که پاکی و صفای قلب دارند.

۲۵۴۶. ۲ با توجه به این رابطه: «افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش عبودیت و بندگی» می‌فهمیم که میان افزایش خودشناسی و عبودیت وی، رابطه مستقیم برقرار است: یعنی هر چه خودشناسی بیشتر شود، عبودیت خدا نیز بیشتر می‌شود و کمال حقیقی زاینده (علت) فقر و نیازمندی است: یعنی کمال حقیقی، درک بیشتر فقر و نیاز را به همراه دارد. قطع رابطه بین نور و منبع نور ناممکن است: زیرا همین که منبع نور قطع شود نور هم قطع می‌شود.

۲۵۴۷. ۱ معرفت عمیق و والا، هدفی قابل دسترس است، به‌خصوص برای جوانان و نوجوانان که پاکی و صفای قلب دارند. اگر قدم پیش گذاریم و با عزم و تصمیم قوی حرکت کنیم، خداوند نیز کمک خواهد کرد و لذت چنین معرفتی را به ما خواهد چشاند. از این جملات متوجه می‌شویم که برای رسیدن به معرفت عمیق و والا باید پاکی و صفای قلب با عزم و تصمیم گره بخورد و همراه شود.

۲۵۴۸. ۳ اشعار گزینته‌های «۱»، «۲» و «۴» بیانگر مشهود بودن خدا در مخلوقات است و با حدیث «ما رأیت شیئاً الا و رأیت الله قبله و بعده و معه» مرتبط می‌باشد.

۲۵۴۹. ۴ فرمایش امام علی علیه السلام که «هیچ چیزی را ندیدم مگر اینکه خداوند را قبل از آن، بعد از آن و با آن دیدم...» بیانگر نور بودن خداوند و تجلی‌بخش بودن مخلوقات برای اوست. عبارت «نور» و «آیات» و بیت «...به هر چیزی که دید اول خدا دید» بیانگر همین مفهوم است اما آیه «... أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ...» صرفاً بیانگر نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش و بقاست.

درس دوم: یگانه بی‌همتا

۲۵۵۰. ۱ امام علی علیه السلام می‌فرماید: «خدای من! مرا این عزت بس که بنده تو باشم و این افتخار بس که تو پروردگار منی، خدای من! تو همان گونه‌ای که من دوست دارم، پس همان گونه قرار ده که تو دوست داری.»

۲۵۵۱. ۳ مهم‌ترین اعتقاد دینی توحید است. اسلام دین توحید و قرآن کتاب توحید است. در اسلام بدون اعتقاد به توحید هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد. توحید سرلوحه دعوت همه پیامبران بوده است. قرآن کریم اخلاق، احکام و همه اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان را بر مدار توحید قرار داده است. توحید مانند روحی در پیکره معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات و معنا می‌بخشد.

۲۵۵۲. ۲ کلمه «اولیاء» نشان می‌دهد که این قسمت به ولایت اشاره دارد. شرک در ولایت به معنای پذیرش سرپرست جداگانه و مستقل برای جهان هستی است. در گزینته «۴» وجود واسطه در ولایت لزوماً با توحید منافاتی ندارد.

۲۵۵۳. ۳ عبارت بیان‌شده در آیه، به شرک در ولایت اشاره دارد که به معنای این است که انسان، حکم و فرمان کسی را در کنار خدا قرار دهد. شرک در ولایت زائیده شرک در مالکیت است. قسمت اول گزینته‌های «۲» و «۴» به شرک در ربوبیت اشاره دارد.

۲۵۵۴. ۲ خداوند در عبارت قرآنی «قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ» ابتدا به عدم تساوی دو شخص بی‌نا و نابینا اشاره کرده و سپس تاریکی و روشنایی را با هم مقایسه می‌کند.

۲۵۵۵. ۲ خداوند پس از اینکه اولیاء (جمع ولی: اشاره به توحید در ولایت) غیر خدا را رد می‌کند، می‌فرماید: «لَا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا»، «آنان مالک سود و زیان خود نیستند» (نقص در مالکیت ← نقص در ولایت)

۲۵۵۶. ۳ در عبارتی که سؤال به آن اشاره کرده است از خالقیت خداوند سخن گفته شده که این خالقیت در مقابل عدم خالقیت خدایان مشرکان یعنی «أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ» بیان می‌شود.

۲۵۵۷. ۲ توحید به معنای اعتقاد به خدای یگانه است. با گفتن عبارت «لا اله الا الله» تمام احکام و حقوق اسلامی فرد تازه مسلمان شده به رسمیت شناخته می‌شود و دفاع از حقوق او بر دیگر مسلمانان واجب می‌شود.

۲۵۵۸. ۱ عبارت‌های «الف»، «ب» و «د» صحیح است ولی عبارت «ج» صحیح نیست. دقت داشته باشید صرف گفتن عبارت «لا اله الا الله» نمی‌تواند زندگی فرد را تغییر دهد و التزام عملی به محتوای آن لازم و ضروری است.

۲۵۵۹. ۲ دقت داشته باشید که توحید در مالکیت است که قبل از توحید در ولایت مطرح می‌شود و به نوعی علت آن به‌شمار می‌رود، پس برای اینکه این قسمت از آیه را با لحن توبیخی به مشرکان بگوییم (بحث از ولایت) باید برای ایشان ثابت کنیم که شریکائی که برای خدا گرفته‌اند مالکیتی در عالم ندارند: بنابراین از عبارت «لَا يَمْلِكُونَ لِنَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا» بهره می‌گیریم.

۲۵۶۰. ۲ قسمت دوم آیه صورت سؤال، به مسئله بی‌نیازی خداوند پرداخته است و از این جهت با معنای «صمد» در آیه «اللَّهُ الصَّمَدُ» که بیانگر بی‌نیازی و غنی بودن خداوند است هماهنگ است.

۲۵۶۱. ۱ هر کدام از آن‌ها محدود و ناقص هستند و به‌تنهایی نمی‌توانند کل جهان را خلق کنند: همچنین به معنای آن است که هر یک از خدایان مذکور کمالاتی دارند که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه عین همدیگر می‌شوند و دیگر چند خدا نیستند.

۲۵۶۲. ۲ در گزینته «۲» ابتدا به مالکیت و سپس به ولایت (حق تصرف) اشاره کرده است. گزینته «۱» برعکس بیان شده است. گزینته‌های «۳» و «۴» به مالکیت خداوند اشاره نشده است.

۲۵۶۳. ۳ در سؤال به عدم مالکیت خدایان مشترک اشاره شده است، پس باید به سراغ آیه‌ای برویم که مالکیت خدا را به تصویر کشیده باشد.

۲۵۶۴. ۲ اگر کسی به ربوبیت خدا اعتقاد داشته باشد، پس خدا را مدبر عالم دانسته و اولیای خدا را وسیله تلقی می‌کند. در این صورت اعتقاد او شرک آلود نخواهد بود.

۲۵۶۵. ۴ ولایت یعنی حق تغییر در نظام هستی که معلول یا برخاسته از مالکیت خداست. بررسی سایر گزینته‌ها: ۱ مالکیت به معنای شایستگی برای تصرف نیست. ۲ ولایت مقدمه مالکیت نیست. ۳ سرپرستی عالم همان مالکیت نیست.

۲۵۶۶. ۱ «فرمانروایی» به ولایت اشاره دارد که همان مسئله «تصرف و تغییر» است. در گزینته‌های «۲»، «۳» و «۴» اداره و تصرف مربوط به توحید در ربوبیت است.

۲۵۶۷. ۱ واسطه فیض بودن پیامبر صلی الله علیه و آله، تجلی ربوبیت و تدبیر خدا در عالم است. عبارت «قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» بر توحید در ربوبیت و عبارت «قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ» بر شرک در ولایت دلالت دارند.

۲۵۶۸. ۴ از آنجا که خداوند تنها مالک جهان است، تنها ولی و سرپرست جهان نیز هست و مخلوقات، جز به اذن و اجازه او نمی‌توانند در جهان تصرف کنند و چنین ادنی به معنی واگذاری ولایت خداوند به کس دیگری نیست: بلکه بدین معناست که خداوند آن شخص را مسیر و مجرای ولایت خود قرار داده است.

۲۵۶۹. ۱ فرمان خدا به معنای تصرف خدا در عالم است، پس اگر خدا پیامبر صلی الله علیه و آله را واسطه ارسال فرمان خویش قرار دهد، عملاً ایشان را مجرا و مسیر ولایت خویش قرار داده است و این به معنای واگذاری نیست.